

Erdem Uygan'ın “Kur'an'da Hırsızlık Suçu (Seriqa) ve Cezası” isimli çalışmasının incelenmesi

“kuranincelemesi.org”

2.7.2019

“Erkek hırsız ve kadın hırsızın, yaptıklarından ötürü Allah tarafından ibret verici bir ceza olarak, ellerini kesin. Allah Güçlü'dür, Hakim'dir. (Diyanet İşleri Eski Meal)”

“Ayette emredilen elin değil gücün kesilmesidir” demek sadece Kur'an'a değil Arapçaya da aykırıdır. Bunu söyleyebilen birinin Kur'an üzerinde yaptığı hiçbir çalışmaya güvenilemez.

Eli kesmek koparmak mıdır, çizmek midir? Mecaz mıdır, gerçek midir?

Eller derken kaç el kast ediliyor? Kesmenin nereden yapılacağı belli mi? gibi sorular ve ayetlerden bihaber kişilerin, sözde hocaların yorumlarını gerçek sanarak ortaya attıkları daha birçok bahaneye Kur'an'ın cevapları

Ayetteki kesme emri hırsızlığa karşı tedbir olması için gücün kesilmesi anlamında olabilir mi?

El kesme cezası suça denk değil mi? Bu ceza “Kur'an'ın önünde bulduğu” bir ceza mı?

Eller derken kaç el kast ediliyor? Kesmenin nereden yapılacağı belli mi? gibi sorular ve ayetlerden bihaber kişilerin, sözde hocaların yorumlarını gerçek sanarak ortaya attıkları daha

birçok bahaneye Kur'an'ın cevapları

(Erdem Uygan'ın yazısı ile ilgili sosyal medya duyuru metinleri)

Yazı linkini sosyal medyada gece 4'te Erdem Uygan'a iletmemden 6 saat sonra gelen Erdem Uygan'ın cevabı:

Emeğinize sağlık. Çalışmanızı inceledim. Yazınızda bana yönelttiğiniz soruların tamamı aslında makalede cevaplanıyor Zaten ben çalışmamı sizin söylediklerinize benzer tezler sunanlara cevaben yaptığım için pek çoğunun cevabı var. Ya iyi okumamış ya da anlamamışsınız. Olabilir, sorun değil.

Ayetin öncesi sonrası, bazı konuların incelenmemesi gibi ithamlarınız yersiz. Çünkü ben incelediğim konuda gerekli olmayan ve sonuca etki etmeyecek kısımları yazıma koymadım. Yani eksik gördüğünüz konular sizin iddia ettiğiniz şekilde konuyla ilgili değil. Çıkarımlarınızın hemen tamamı yanlış ve yoruma dayalı veya gereksiz.

Açıkçası yazınızı ilmi bir faydası olabilir ümidiyle inceledim ama bu konuda diğer iddia sahiplerinin ötesinde bir şeyler söylememişsiniz. O iddiaları da ben yazımda fazlasıyla cevapladım. Birçok yerde dikkatsiz, ilgisiz ve kişisel yoruma dayalı çıkarımlar yapmışsınız ki bu gibi çalışmalar benim önem verdiğim çalışmalar değildir.

Tüm bunlara rağmen değer verip okuma ve oldukça kapsamlı bir cevap yazma nezaketinizden dolayı kutlarım. Çalışmalarınızda başarılar dilerim.

ÖZET

Bu çalışmada, Erdem Uygan'ın "hırsızın elinin kesilmesi" konulu makalesinin incelemesi ve eleştirisi yapılmıştır. Uzun bir yazı olacağı için yazının içeriği hakkında kısa bir özet vereyim: Erdem Uygan çalışmasında ayette geçen "ellerini kesin" ifadesini fiziki anlamayıp "güçlerini kesin" olarak anlayanlara karşı delillerini sunuyor ve kesin olarak fiziken el kesme cezasının var olduğunu söylüyor. Öte yandan farklı bulguları olanları da çok sert bir dille eleştiriyor. Ben bu yazı vesilesi ile sizlere biraz beyin fırtınası, bir miktar birlikte Kur'an okuması vaat ediyorum. Amacım "ellerini veya güçlerini" kesin ikilemine girmemeye çalışarak, Kuran'ın konuda bambaşka bir şey söylüyor olup olmadığını araştırmak. Yolumuz pek çok ayetten ve konudan geçecek. "Ellerini kesin" konusu etrafında bir Kur'an çalışması yapmış olacağız.

Yazıda geçen ayetleri ve yazıda yer vermediğim ilgili ayetleri kendi çalışmalarınızda okurken elbette benim fark edemediğim bazı noktaları da siz fark edeceksiniz; soframız daha da zenginleşecek.

GİRİş

Çalışmama başlarken, delillerini “makale olarak” insanların hizmetine sunduğu için Erdem Uygan’a teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Umarım bu çaba, çalışmalarını sosyal medyada heba eden tüm Kuran alışırlarına bir örnek olur. Erdem Uygan’ın bu çalışmasına cevap niteliğinde bir çalışma ortaya koymak noktasında benim temel motivasyon kaynağım bu oldu. Kuran alışırları kendi çalışmalarına değer verip, sosyal medya mecraları yerine kalıcı platformlarda insanlara sunsalar, Kuran’ın buyurduğu kalıcılığın önemini bizzat görecekler. Bu çalışmayı hazırlamamdaki diğer motivasyon sebebim ise, daha önce çalışıp bitirdiğim veya önemli aşamalar kaydettiğim bazı ayetlerin bu yazıda delil olarak kullanılmasınn dikkatimi çekmiş olmasıdır. Bu alışma vesilesi ile, hatalarım varsa düzeltmek; doğrularımı da Erdem Uygan’ın ve bu iki makaleyi birlikte okuyacak herkesin hizmetine sunma fırsatı bana doğmuş oldu.

Erdem Uygan’ın özetle, ayette mecazi bir ifade olmadığı ve “fiziki” olarak erkek ve kadın hırsızın elinin kesilmesi gerektiğini savunduğu çalışmasını incelediğim bu yazıda, hem Uygan’ın yazısının büyük bir bölümünü hem de benim eleştirimi okumuş olacaksınız. Uygan’ın makalesinden alıntıladiğım bölümleri kırmızı fontlarla göreceksiniz. Hemen altında da benim görüşlerim yer alacak.

Çalışmam ilk bakışta her ne kadar “hırsızın elinin kesilmesi” meselesine bir cevap gibi gözükse de, pek çok ayetin ve değişik konunun tartışıldığı bir çalışma oldu. Ben Kuran’ın fiili hayatımda ve çevremde ne gibi iyileştirmeler yapacağını merak ederek Kuran alışıyorum. Hırsızın eline ne yapılacağı konusunda bulacağımız sonuç esasında henüz kimsenin umurunda değil. Çünkü bulunacak sonuç eğer “el kesme” olaksa bu bizim fertler olarak uygulama alanına sokabileceğimiz bir husus değil. Bu düşüncem dolayısı ile bu güne kadar “el kesme” olayına sadece birkaç kez yzeyssel olarak “Kurana getirilen eleştiriler” bağlamında bakmıştım. Bu çalışmada bu konuya vakit ayırmamın sebebi ise bugüne kadar yaptiğım çalışmalarda edindiğim ve bizzat günümüze etki eden bazı konularla bu konunun akışması.

Uygan'ın makalesinde yer verdiği pek çok ayetten benim yolum başka bağlamlarda geçti. Dolayısı ile bu yazıda esasında benim açımdan “hırsızın eline ne yapılacak” sorusuna cevap arama kaygısını göremeyeceksiniz. Ben bu yazıda da “Kuran benim ne işime yarayacak” sorusuna cevap arıyor olacağım.

[YAZININ TAMAMI PDF LİNKİDownload](#)

[Erdem Uygan'ın yazısını PDF olarak indirDownload](#)

Genel Düşünceler ve Eleştiriler

Takip eden bölümlerde makaledeki konu sırasını takip ederek ilerleyeceğim. Genel bir çerçeve çizmek hem de makalede yer almayan bazı hususları belirtmek için “genel düşüncelerimi ve genel eleştirilerimi” belirttiğim bu bölümle başlamayı tercih ettim.

Erdem Uygan'ın, ayette mecazi bir ifade olmadığı ve “fiziki” olarak erkek ve kadın hırsızın elinin kesilmesi gerektiğini savunduğu çalışması Fatih Orum'un önsözü ile başlıyor.

Geleneğin din anlayışı ve sunduğu çözümlerin fitrata aykırı olması insanları yeni arayışlara itmiş, bunun en hayırlı sonucu olarak da Kur'an'a yönelik tüm Müslüman aleminde ivme kazanmıştır.

Kur'an'a yönelik besleyen motivasyon, geleneğin, siyasi gücü arkasına almasına rağmen hiçbir Müslüman ülkede insanlarda tatmin tutkusu yaşatamamasıdır. Her ne sebeple olursa olsun Kur'an'ı anlamaya ve uygulamaya dair güçlü bir temayüle şahitlik etmek gelecek adına ümitleri yeşerten bir gelişmedir.

Bununla birlikte, gelenekle tüm bağlarını koparmanın hissettirdiği özgürlük, hiçbir kayıt ve kural tanımamaya dönüşebilmekte, bu da zaman zaman geleneğe rahmet okutacak gelişmelere neden olabilmektedir. Herhangi bir meali açıp hayal gücü ve yorum becerisi oranında Kur'an'ı konuşturanların, tespitlerini hakikat sanıp başkalarına dikte ettirmeye çalışanların cirit attığı da bir gerçektir.

Önsözün girişinde yer alan bu görüşlere katılıyorum. Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ile farklı görüşler çok daha hızlı bir şekilde insanlar arasında yayılıyor ve “Kuran'ı Kuran ile

anlamak” fikri gün geçtikçe daha fazla ilgi görüyor. Ne var ki “hız” aynı zamanda öldürüyor. Özellikle sosyal medyanın sunduğu çokluk aldatmacası, insanları hızlı tespit yapma, düşünmeden karar verme ve hemen paylaşma çukuruna itti. Dolayısı ile makalenin girişinde yer alan bu “tespitlerini hakikat sanma” yanlışını “sosyal medya” hastalığının beslediğini düşünüyorum. Kuran çalışmaları sosyal medyanın sağladığı “paylaşma ve hızlı geri bildirim alma büyüğü”ne kapılıyorlar. Dolayısı ile hiçbir konu derinlemesine incelenilmiyor. Derinleşme sağlanamıyor. Bu satırlarımın önemini fark eden herkes bir diğerini kurtarmanın peşine düşmeli. Kaç kişiyi kurtarabilirsek o kadar iyi.

Fatih Orum’un önsözü şu şekilde devam ediyor:

Dahası bu kural tanımazlığın sebep olduğu savrulma, tarihselcilik, maslahatçılık gibi kavramlar altında akademik camiada da kendini göstermektedir. İbadetlerden beşerî ilişkilere, Kuran’ın hemen her hükmü evrilip çevrilebilmekte, dahası Allah’ın Kitabına karşı yapılan bu yüz kızartıcı muamele ilim diye genç dimağlara zerkedilmektedir. İman ettikleri - ya da iman etmek zorunda hissettikleri - Kitaptan utanan, bu utançtan “aslında Allah şöyle demek istiyor” diyerek kurtulmaya çalışan, bunun sonucunda da müşteri memnuniyetine göre pozisyon alıp “mirasta kadın-erkek farkı yoktur, hırsızın elini kesmek değil hırsızlığı yok etmek asıldır, eski yolculuklar ile şimdiki yolculuklar aynı olmadığından yolculukta namaz kısaltılmamalıdır” gibi söylemlerle Allah’ın Kitabına her türlü hakareti reva görenler geleneği mumla aratmaktadır. Ku’ran’dan hareket ettikleri düşünüldüğü için insanların iyi niyetle takip ettikleri bu gibi kişilere karşı da dikkatli olmak gerekmektedir.

Az önce sosyal medya üzerinden gittikleri için eleştirdiğim kişilerin bir kısmının aslında çok dikkat çekici, incelemeye değer bulguları da var. Sorun, bu kişilerin bulgularını tüm yönleri ile tartıştıkları yazılı bir sava sahip olmamaları. Dolayısı ile bu insanları sahip oldukları aykırı iddialar için değil; yazmadıkları daha doğrusu sosyal medyada vur-kaç yaptıkları için eleştirmeli. Öte yandan, “Kuranın hükümlerini evirip çevirmişler” suçlaması ise bizi ileriye götürmez. Onun yerine biliyor olduklarımızın tam zıddını söyleyen insanların bize öncelikle delillerini sunmasını istemeliyiz. Sunulan delilleri dikkatle inceleyip değerlendirmemizi yapmalıyız. Bilgi eksikliğimiz varsa bunu gidermek için bir fırsat olarak görmeliyiz. Yöntemimiz bu olursa ilerleriz. Ben bu yüzden artık vaktimi tamamen bu şekilde davrananlara ayırıyorum. Erdem Uygan’ın makalesi başta da belirttiğim üzere bu açıdan da örnek ve değerli.

İlgili ayette el kesmeden bahsedilmediği savını ortaya koyacağım çalışmamda, önsöz kısmındaki “müşteri memnuniyetine göre pozisyon almak” olarak formüle edilmiş güdüye sahip olmadığımı belirtmek isterim. “El kesme çağdışı bir uygulama ve bu yüzden Kuran’da olmamalı” diyecek değilim. Hatta kişisel kanaatime göre, bazı hırsızlık vakalarında hırsızın elini kesmek mevcut uygulamalardan çok daha etkili olabilirdi. Ama bu benim “kişisel kanaatim”. Öte yandan, olası “el kesme” cezasının “geri kalmış, çağdışı ” bir uygulama olduğunu söyleyen insanların ezici bir çoğunluğu “kadına cinsel istismar” vb. cinsel suçlar söz konusu olduğunda “kesin cinsel organını!” naraları attığını görüyorum. Biz buna “iki yüzlülük” diyoruz. Neden “cinsel organ kesme” “modern” insanın kolaylıkla kabul edebileceği bir yöntem teklifi iken “el” kesme çağdışı? Çağdışı olmanın ölçüsü nedir? Bütün bir çalışma yaşamınız boyunca hak kazandığınız üç kuruş emekli ikramiyenizi çalan ve gidip bir gecede pavyonda yiyen adamın elini kesersek ve “bu adam hırsızdır” diye damgalarsak bu çağdışı mı oluyor? Veya elini kesmeyelim de alına “hırsız” yazan bir dövme yaptıralım bu adamın; herkes bilsin onun hırsız olduğunu; bu çağdışı mı?

Miras, çok evlilik, zina ve benzeri konulardaki Kuran buyrukları noktasında geleneksel yaklaşımın da modern yaklaşımın da çoğunlukla “öğretilmiş reflekslerle” hareket ettiklerini düşünüyorum. Geleneksel yaklaşımın temel hatası “bunca alim yanlış olamaz” güdüsü iken; modern olarak adlandırılan yaklaşımın da tek güdüsü gelenekte gördükleri yanlışları reddetmek olmamalı. Daha açık bir ifade ile, “yalnızca Kur’an” demek, sadece rivayetleri elekten geçirmek veya tümünden reddetmek demek değil; modernizmin kültürümüze ilmek ilmek işlediği tüm safsataları da fark edip reddetmektir. Şu halde, ilgili makaleyi geleneksel ve modern reflekslerden arınmış olarak incelemeye çalışacağım. Ne “el kesmek vahşi bir yöntemdir öyleyse Kuranda olamaz” gibi bir düşünce var zihnimde ne de “bunlar da modern kaygılarla dini kuşa çevirdi ona yok buna yok diyorlar” gibi geleneksel bir refleks var.

Uygan çalışmasında, Maide Suresi 38. Ayeti içerisinde geçen kelimelerin Kuran boyunca kullanımını incelemiş ve ayette geçen “el kesme” ifadesinin mecaz olamayacağına karar vermiş. Özellikle “hırsız” olarak çevrilen “sariq, kesmek olarak çevrilen “kata’a” ve el olarak çevrilen “yed” kelimelerine yoğunlaşmış ve gramer analizi olarak yaptığı inceleme sonucu ayetten “kadın ve erkek hırsızın bir ceza olarak ellerinin kesip kopartılmasından başkaca bir anlama ulaşılamayacağı sonucuna varmış. Öte yandan, ayetteki “el kesme”nin mecaz olduğu yönündeki görüşleri de mantıksal olarak incelemiş. Son olarak, hadis metinlerinde konuyu incelemiş.

Uygan şu satırlarda, yazı boyunca sürdüreceği genel yaklaşımın ipuçlarını veriyor:

Kur'an'ın hırsıza verilecek ceza ile ilgili hükmü günümüzde çok tartışılan, istismar edilen ve yorumlanan konulardan biridir. Bir kesim Kur'an'ın bu konudaki emrinin hırsızın elinin kesilmesi olduğunu söylerken, ayetleri diledikleri gibi yorumlamaktan çekinmeyen bir diğer kesim bu ifadenin mecaz olduğunu, burada söylenmek istenenin hırsızın gücünün kesilmesi olduğunu ileri sürmektedirler. Oysa Allah'a ait olan bir kitabın bu kadar önemli bir suçun cezasını insanların yorumlarına bırakmaması gerekir. Bir başka ifade ile insanların yorumlayarak bu kadar hayatî bir konuda bile farklı sonuçlara ulaşabildikleri bir kitabın Allah'a ait olması hiçbir samimi insanın içine sinmez. Gerçekte de Kur'an yoruma açık bir kitap değildir. Allah nebimize bile Kitabını yorumlama ve açıklama yetkisi vermemektedir. Rabbimiz Kur'an'ı açıklama yetkisini tekelinde tutmakta, Kitabını bizzat kendisinin açıkladığını bildirmektedir. Birçok ayetle de bu açıklamaya ulaşmanın metodunu bizlere öğretmektedir. O halde hırsızın cezası konusunda da gerekli ve yeterli açıklamayı yapmış olması Allah'ın Kitabından beklenmesi gereken en tabii şey olacaktır.

Öncelikle, “Allah'a ait olan bir kitabın bu kadar önemli bir suçun cezasını insanların yorumlarına bırakmaması gerekir. Bir başka ifade ile insanların yorumlayarak bu kadar hayatî bir konuda bile farklı sonuçlara ulaşabildikleri bir kitabın Allah'a ait olması hiçbir samimi insanın içine sinmez.” ifadesini ele alalım.

Düşüncem odur ki Kuran'ın birçok ayeti O'nun yol göstericilik ve hatırlatma (zıkr) vasfı sebebiyle Allah'ın takdiri ile “yorumlanabilir” bir yapıda. İnsanlığın temel problemleri aynı kalmakla birlikte çağlar değıştikçe problemlerin görünüşleri de değışiyor. Bu yüzden ayetler bu problemlere çözüm üretmek amaçlı olarak “yorumlanabilir” yapıda. Söz gelimi “riba” kelimesine baktığımızda “kendi kendine kabaaran” anlamına ulaşılıyor. Bu da bizim mesela “riba eşittir tefecilik” gibi kısıtlayıcı bir anlamda karar kılmamızı engelliyor. Geçmiş zamanlarda haksız kazancın öne çıkan yönü “tefecilik” iken bugün haksız kazancın bin bir yolunun olduğunu görüyoruz. Yani “ticaret gibidir” diyebileceğimiz, ticaret gibi gözükse ama haksız kazanç olan, toplumu çökerten birçok uygulama var günümüzde. Kuran'ın gösterdiği yol ile günümüzde neyin haksız kazanç olduğunu kendimiz çalışarak bulmak zorundayız. Kuran'a “fetva kitabı” gibi yaklaşanların günümüzün ekonomik meselelerine Kuran odaklı hiçbir çözüm üretememeleri manidar. Dolayısı ile Erdem Uygan'a getireceğim öncelikli

eleştirilerden birisi ilgili ayeti “ceza kanunu maddesi” gibi ele alması. Ayeti “ceza kanunu maddesi” gibi ele alırsak başka hiçbir ayete bakmadan net bir çıkarım yapabilmemiz gerekir. Varsa bakacağımız diğer ayetler ise konuyu destekler mahiyette olur. (Ayette ceza hükmü yoktur demiyorum, ceza kanunu maddesi ifadesini özellikle kullanıyorum) Oysa, net olarak görüyoruz ki, ayeti bu şekilde ele alınca kendisi de bir dizi yorum ile bir çıkarıma varmak zorunda kalmış. Uygan diyor ki, “bu ayet yoruma gelmez; orada ne yazıyorsa odur.” Ayeti okuduğumuzda ilk sorduğumuz “bu ceza ne tür hırsızlığa uygulanacak” sorusu iken, bu sorunun cevabını başka ayetlerden yorum çıkararak mı yapmalıyız? Oysa başka bazı ayetlerde oldukça fazla detay verilirken (örneğin borçlanma, haramlar vb.) bu ayette sadece “ellerini kesin” olarak çevrilen bir ifade ile konun bırakılması başlı başına bakış açımızı sorgulamamızı gerektiren bir tespit değil midir? Uygan, “yoruma gelmez” dediği ayet için “hırsız kime denir, elin neresi kesilecek, hangi hallerde kesilir” gibi konularda makale boyunca birçok yorumsal sonuca bizzat kendisi varmış. Ulaştığı sonuç ise son derece düşündürücü. Buna ileride değineceğiz. Oysa “riba” kavramı örneğinde verdiğim gibi ayeti “ceza kanunu maddesi” olarak değil de “yol gösterici, her çağa hatırlatma” olarak görmek de ayeti incelemeye başlamadan önce var olan zihinsel seçeneklerden birisi. Bu seçeneği değerlendirmek için, muhakkak bağlama bakmalıyız. Oysa bu hiç yapılmadan “ayetin kastı hırsıza ceza vermek” savı üzerinden hareket edilmiş. Belki ayet bir suça hemen uygulanacak bir ceza buyurmaktan değil de daha genel bir öğretilen bahsediyordur; bunu bakmadan bilemeyiz. “Bağlam” Uygan’ın makalesinde hiç değinilmeyen bir konu.

Ben tam inceleyebilmek adına 21- 45 arasını seçtim.

Lütfen, 21-45 arasını okuyup genel olarak bize ne anlatılıyor anlamaya çalışalım.

21-“Halkım! ALLAH’ın size ayırdığı kutsal toprağa girin. Geri dönmeyin, yoksa kaybedersiniz.”

22-Dediler ki: “Musa, orada zorba bir topluluk var. Onlar oradan çıkmadıkça biz asla oraya girmeyiz. Çıkarlarsa gireriz.”

23-Korku duyanların arasında, ALLAH’ın kendisine nimet verdiği iki kişi, “Üstlerine KAPIDAN yürüyün. Kapıdan girerseniz kesinlikle siz yeneceksiniz. İnaniyorsanız ALLAH’a güvenin,” dedi.

24-“Musa, onlar orada oldukça biz oraya asla girmeyiz. Sen ve Rabbin gidip savaşın; biz burda oturuyoruz,” dediler.

25-O da bunun üzerine: “Rabbim, ben ancak kendime ve kardeşime söz geçirebiliyorum. Bizimle yoldan çıkmış bu topluluğun arasını ayır,” dedi.

26-Orası onlara kırk yıl boyunca yasaklanmıştır; yeryüzünde şaşkın şaşkın dolaşacaklar. Yoldan çıkmış bir topluluk için üzme kendini.

27-Onlara Adem’in iki oğlunun olayını doğru anlat. Birer yakınlık adamışlardı da, birisinden kabul edilmiş, diğerinden edilmemişti. “Seni öldüreceğim!,” dedi. “ALLAH ancak erdemli olanlardan kabul eder,” dedi.

28-“Beni öldürmek için elini bana uzatırsan, seni öldürmek için ben elimi sana uzatmayacağım. Ben, tüm yaratıkların sahibi ALLAH’tan korkarım. “

29-“Günahımı günahınla birlikte yüklenerek cehenneme girmeni isterim. Zalimler böyle cezalandırılır.”

30-Nihayet nefsi onu, kardeşini öldürmeye itti ve onu öldürdü: bu yüzden de kaybedenlerden oldu.

31-ALLAH kardeşinin cesedini nasıl gömeceğini göstermek için yeri eşeleyen bir karga gönderdi. “Yazık bana; kardeşimin cesedini gömme konusunda bu karga kadar bile olamadım,” diyerek pişman oldu

32-Bunun için İsrail oğullarına şunu yazdık: Kim, cinayet işlememiş veya yeryüzünde bozgunculuk yapmamış bir kişiyi öldürürse tüm insanları öldürmüş gibidir. Kim de o canı yaşatırsa, bütün insanları yaşatmış gibi olur. Elçilerimiz onlara apaçık delillerle geldiler. Buna rağmen onların çoğu hemen sonra yeryüzünde azgınlık yapmaya başladılar.

33-ALLAH ve elçisi ile savaşan ve yeryüzünde bozgunculuk için uğraşanların cezası: Öldürülmeleri veya asılmaları, veya el ve ayaklarının çaprazlama kesilmesi, veya

yerlerinden sürülmeleridir. Bu, dünyada görecekleri bir a ağılanma. Ahirette ise büyük bir ceza var.

34-Kendilerini yakalamadan önce tevbe edenler başka. Bilesiniz ki ALLAH Bağı layandır, Rahimdir.

35- nananlar ALLAH'ı dinleyin, O'na ulaşmak için yol arayın ve O'nun yolunda cihad edin ki ba arasınız.

36- nkarcılar, yeryüzündekilerin hepsine ve bir o kadarına da sahip olsalardı ve onları dirili  gününün azabından kurtulmak için fidyeye verselerdi kendilerinden kabul edilmezdi. Onlara acıklı bir azap var.

37-Ate ten çıkmak isterler; ama çıkamazlar. Onlar sürekli bir cezaya mahkum olmuşlardır.

38-Erkek hırsızın ve kadın hırsızın ellerini, yaptıklarına karşılık kesin. Bu ALLAH'ın öngördüğü bir caydırma yöntemidir. ALLAH Güçlüdür, Bilgedir

39-Kim yaptığı bu haksızlıktan sonra tevbe ederek düzelirse, ALLAH y neli ini kabul eder. ALLAH kuşkusuz Bağı layandır, Rahimdir.

40-Göklerin ve yerin egemenliğinin ALLAH'a ait olduğunu bilmez misin? Dilediğine azap eder, dilediğini bağışlar. ALLAH her şeye Gücü Yetendir.

41-Ağızlarıyla " nandık," dedikleri halde kalpleriyle inanmıyanların inkarcılıktaki gayretleri seni üzmesin. Yahudilerin bir grubu var ki yalana kulak veriyor, seninle hiç kar ıla mamı  bir topluluğu dinliyor. Kelimelerin anlamını kaydırıp. "Size bu verilirse alın, bu verilmezse sakının," diyorlar. ALLAH birini  a ırtmak isterse ALLAH'a karşı kimse ona yardım edemez.   te onlar, ALLAH'ın kalplerini temizlemeyi dilemediği kişiler. Onlar için dünyada a ağılanma, ve ahirette de büyük bir azap var.

42-Hep yalana kulak verir, yasadışı yoldan yerler. Sana gelirlerse, ister aralarında

hüküm ver, ister onlardan yüz çevir. Eğer onlardan yüz çevirirsen sana hiçbir zarar veremezler. Ve eğer hüküm verirsen, aralarında adaletle hükmet. Allah âdil olanları sever

43-İçinde ALLAH'ın hükmü bulunan Tevrat yanlarında dururken nasıl olur da ondan yüz çevirip de seni hakem yapıyorlar? Onlar aslında inanmıyor.

44-İçinde hidayet ve ışık bulunan Tevrat'ı biz indirdik. İslam olmuş nebiler onunla Yahudiler arasında hüküm veriyorlardı. Hahamlar ve din bilginleri de ALLAH'ın kitabından emredildikleri şeylerle hüküm verirler ve onun üzerine tanık olurlardı. Halkı ululamayın, beni ululayın ve ayetlerimi ucuz bir fiyata satmayın. ALLAH'ın indirdiği ile hüküm vermeyenler inkarcıdır

45-Orada onlara: Cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş ve yaralara ödeşmeyi emrettik. Kim bu hakkından vazgeçerse günahlarını örter. ALLAH'ın indirdiği ile hüküm vermeyenler zalimdir.

İlgi çekici olan şu: 21-45 arasında bütün bir anlatım var. 27-31 arası ayetlerde yeni bir konuya geçilmiyor aslında. 28. Ayetteki anlatıma destek olan bir alt anlatım devreye giriyor. 33. ayet yine bu bütün anlatımın bir parçası. (33 ve 34. ayetlere ayrıca değineceğim.) Ve konu devam ediyor. Hatta 45. Ayette de bitmiyor, konunun Tevrat boyutundan sonra İncil boyutuna geçiliyor ama ben orada kestim. Lütfen siz herhangi bir çeviriden okumaya devam edebilirsiniz.

Şimdi size bazı sorular:

1-) Konu bütünlüğü içerisinde 38 ve 39. ayetler neden bıçak gibi araya giriyor ve durup dururken “hırsıza verilecek cezadan” bahsediyor? Ya konu bütüne dahil bir konu ise ve biz onu yanlış anlıyorsak?

2-) Neden ayette genel olarak “hırsızdan” bahsedilmiyor da “kadın hırsız ve erkek hırsız” olarak bir vurgu yapılıyor? Bu arada ayette “erkek” ve “kadın” kelimesinin geçmediğini, “sariq” kelimesinin eril ve dişil formlarının kullanılmış olmasından dolayı “erkek hırsız” ve “kadın hırsız” olarak anlaşıldığını belirteyim. Peki Kuranda her buyrukta özellikle “erkek” ve

kadın” olarak vurgu yapılıyor mu? Yapılmıyorsa bu ayette neden özellikle bu vurgu var?

Şimdi sizinle ilginç iki ayeti paylaşacağım:

48:25 ayetinde “ ricâlun mu’minûne ve nisâun mu’minâtun” olarak geçen bir ifade var. Eğer ayette “rical” ve “nisa” kelimeleri hiç yer almasa idi ayeti şöyle çevireceklerdi: “mü’min erkek ve mü’min kadın”. Çünkü kelimeler eril ve dişil formda. Dolayısı ile orada “kelime” olarak geçmese de “kadın ve erkek” ifadeleri ekleniyor. Ama bu ayette ilginç bir şekilde erkek anlamında çevrilen rical ve kadın anlamında çevrilen nisa da ifadelerin önünde yer alıyor.

“mu’minûne ve mu’minâtun” yazsa idi çevirisi: mü’min erkek ve mü’min kadın

“ricâlun mu’minûne ve nisâun mu’minâtun” yazınca çevirdikleri: mü’min erkek ve mü’min kadın

Bu konu hâkim gelenekte şimdiye kadar hiç irdelenmemiş bir konu. Kuran’da benzer örnekleri var.

Başka bir ayet:

9:68 ALLAH, ikiyüzlü (münafık) erkeklerle, ikiyüzlü (münafık) kadınlara ve kafirlere ebedi kalacakları cehennem ateşini söz verir. O onlara yeter. ALLAH onları lanetlemiştir ve onlar için tükenmez bir azap vardır.

Acaba bu ayette neden münafıklar erkek ve kadın olarak özellikle belirtilirken “kadın kafir” ve “erkek kafir” ayrımı yok? (Ayette erkek ve kadın kelimelerinin geçmediğine ve sadece münafık kelimesinin hem eril hem dişil formunun kullanıldığına ancak kafir kelimesinde sadece tek formda kullanıldığına dikkat)

Soru şu: Ayetin başında geçen ve “erkek hırsız” , “kadın hırsız” olarak çevrilen kısım dikkat çekici değil mi? Kuran boyunca neden bazı durumlarda toplu, bazı durumlarda ise “erkek ve kadın” ayrımında sesleniş var? Bu ayette “hırsızın” dese idi biz “erkek hırsız mı yoksa kadın hırsız mı kastedilmiş?” şeklinde bir ikileme düşecek miydik başka bir deyişle, ayette hırsızın cinsiyeti belirtilmemiş diyecek miydik? Elbette ki demeyecektik çünkü muhtemelen hitap eril

formda gelecekti ve “Arapça kural olarak bir topluluğa eril formda seslenilir dolayısı ile ayetin hitabı kadın erkek tüm hırsızlara” diyecektik. Peki, bu böyle ise, neden ayette;

1-Doğrudan “kadın” ve “erkek” kelimeleri kullanılmamış

2-Neden kavramın eril ve dişil formları kullanılmış, tek eril form da kullanılsa zaten kadınları da içine alacak olduğu kabul ediliyor.

Bu noktada değerlendirilmesi gereken başka bir ihtimal daha var. Kur’anın bazı kavramların “eril” ve “dişil” formları üzerinden de bir anlatım kurmuş olması ihtimali. Şu örneğe bakalım:

Arapça, Aramice, İbranice gibi [semitik dillerde](#) sözcüklerin eril – dişil (müzekker – müennes) şeklinde kavramlaşmış, Türkçe’imizde olmayan özellikleri bulunur. Bunun sözcüklerin erkek veya kadın olması ile ilgisi yok elbette. Yüzyıllar içerisinde Kur’ân tefsirlerinde yorumlarda dikkat edilmiyor veya unutulmuş olsa da, bir sözcüğün **eril/müzekker** oluşu > olumlu yönüyle; tamamlanmış, kapsayıcı, olgunlaşmış, güç içeren, kendi içinde kararlı – dengeli, olumsuz yanıyla artık sabitlenmiş, gelişmeyen, şiddet içerebilen, kısır bir olgu veya sürece işaret eder. **Dişil/müennes** vasıftakiler ise > tamam olmayan, yarım kalmış veya parçalanmış, zayıf, eksik bir yöne; ama diğer bir yandan bu durumun olumlu sonucu olarak da daima üret(k)en, üretmeye devam eden, gelişmekte olan, doğurgan bir yapıya/sürece de işaret eder. (kaynak: www.sonsuzlukkulesi.com link: <http://www.sonsuzlukkulesi.com/kadir-gecesi-ozgurlesme-sureci/> erişim tarihi: 01.07.2019)

(Bu konuda yazının başında bahsettiğim sosyal medya yazarlarının bir kısmının dikkate alınmaya değer bulguları var ama maalesef savlarını detaylı bir makale ile hizmete sunmuyorlar.)

Devam edelim...

Aslında ayet son derece net ifadelerle hırsızın elinin kesilmesini emretmektedir. Ancak Allah’ın ayetlerinin hükmünü birçok sebeple değiştirmeyi kafasına koymuş bir kişi bunun için her yolu deneyecektir. Kur’an ise diğer tüm konularda olduğu gibi bu konuda da ortaya atılan asılsız iddiaların tamamını çürüten, yapılan her yorumu temelsiz bırakan bir yapıya sahiptir. Allah’ın Kitabı olduğunun bir delili de budur. Mâide Suresinin 38. ayeti de diğer tüm Kur’an

ayetleri gibi hiç kimsenin yorumuna açık değildir. Bu ayette geçen kavramlar, Kur'an'ın diğer kavramlarında olduğu gibi başka ayetlerde ayrıntılı olarak açıklanmış, insanlara bu kavramların içlerini kendilerinin doldurmalarına dair bir yetki verilmemiştir.

Makalede, ayette geçen kelimelerin analizi ile devam ediyor. Ancak öncesinde dile getirilen “Allah'ın ayetlerinin hükmünü birçok sebeple değiştirmeyi kafasına koymuş bir kişi” gibi bir suçlamaya hiç gerek yok. Herkes delillerini ortaya koyar, tartışılır, amaç doğruyu bulmaksa doğru elbet bulunur. Ayetten başka çıkarım yapan insanların da elbet delilleri var ve makale sahibinin izlediği yöntemden başkasını izlemiş değiller. (Farklı ve kabul edilemez yöntemler izleyenler varsa onlar ayrıca değerlendirilmeli) Yöntem şu: Ayette geçen kelimelerin Kuran boyunca kullanımlarını analiz etmek. (Süleymaniye Vakfı'nın ortaya koyduğu “Kuran'ı anlama metodu da bir yorum, bu yazıda o metoda değinilmediği için ben de yer vermiyorum)

Özetle Uygan, makalesinde bağlamı hiç incelememiş. Bu bir eksiklik. Başka bir konudan bahsederken ve bu iki ayet dışında aynı konuya devam ederken ayetlerin arasına birden bire “hırsıza verilecek ceza” konusunun girmesi irdelenmeli. Yazımın başında belirtmeye çalıştığım husus bu. Biz Kuran'ı “nasıl yapılır ansiklopedisi” gibi okuyoruz. 3 ayet bir konuda hükümler, araya biraz öğüt sonra biraz ibret, devamına 2 ayet başka konuda hükümler... Elbette ki, bir surenin içerisinde konu değişimleri oluyor ama bloklar halinde; bu şekilde bıçakla kesilmiş gibi değil. O yüzden, bu iki ayetin bağlam içerisindeki yerini muhakkak derinlemesine araştırmalıyız.

Uygan'ın yapmadığı ikinci şey ise, ayetin neden sadece “hırsız” demediği konusu. “Bir ceza olarak hırsızın elini kesin” yazsaydı kimse “kadın hırsız mı erkek hırsız mı” diye sormayacaktı ve her ikisi de diyecekti. Hal böyle iken Kuran'da neden zaman zaman bazı kelimeler eril ve dişil formları birlikte kullanılıyor?

Erdem Uygan'a yapacağım genel bir eleştiri de “en doğrusunu ben buldum” tavrı ile konuya yaklaşması. Konuya çok iyi çalışsak da bazen göremediğimiz, atladığımız hususlar olur ve bir yerde hata yapmış olabiliriz. Bu yüzden temkini elden bırakmamalıyız ve “mevcut delillerle ben bunu buldum” demeliyiz. Uygan'ın derli toplu bir makale ile konuyu insanlara sunması olumlu iken, gerek makalesinde gerekse sosyal medyada “flash” başlıklar ile insanları suçlaması olumsuz.

Yazının ilerleyen bölümlerinde “ACELE (icl) ” kavramına bakacağız. 20:83 Neden ACELE (icl) ettin, kavminden ayrıldın da geldin ey Musa? 20:114 Gerçek hükümdar olan Allah pek yücedir. Kur’ânın vahyi tamamlanmadan hüküm vermekte ACELE (icl) etme. “Rabbim ilmimi artır” de. 2:93 ve uşribû fî kulûbihimu-l’icle (ve içirildi kalplerine“el-icl “)

Erdem Uygan, ayette geçen kelimelerin analizi ile çalışmasına devam etmiş:

“es’sâriq” kavramının incelenmesi

Bu bölümde Uygan, “hırsız”lığın kapsamını tespit için Kurandaki diğer bazı ayetleri irdelemiş. Ama onun öncesinde ben konun başka bir boyutunu irdelemek istiyorum.

SRK kökü için R. El Isfahani’nin Müfredat’ında “birisinin hakkı olmayan bir şeyi gizlice alması” yazıyor. “Şeriatta belli bir yerden belli bir şeyin alınması anlamında kullanılır olmuştur” diye bir ifade ile devam ediyor. Müfredatta yer alan “Şeriatta belli bir yerden belli bir şeyin alınması anlamında **kullanılır olmuştur**” ifadesi açıkça beni biraz kuşkuya düşürdü.

Şimdi size Türkçeden bir örnek vereceğim.

1400’lü yıllarda Türkçe bir eserde “otağımıza hırsız girmeye” diye bir ifade olsaydı biz bunu nasıl anlamlıydık?

1400’lü yıllarda kelimenin sözlüklere göre anlamı:

Hırlı- uğurlu

Hırsız- uğursuz

1400 yılında içerisinde “hırsız” geçen bir cümleden “birisinin malını çalan kişi” değil; faydası olmayan, zarar getiren, uğursuz kişi anlaşılır.

Türkçe’de esasen “uğursuz kişi” anlamında olan bu kelime zamanla daralmaya uğramış ve uğursuzluk türlerinden teki ile eşleşmiş. Çünkü dil sürekli evrilir. Acaba Arapçada da bu kelime zamanla evrilmiş olabilir mi? Ayetleri incelerken bu hususu da aklımızın bir köşesinde

tutalım.

Bir önceki bölümde, öncelikle bağlama bakmanın öneminden bahsetmiştim. Bağlam içinde yer alan bir ayete, Maide 42. ayete geri dönelim:

Semmâ'ûne lilkeżibi ekkâlûne lissuht(i)(c) fe-in câûke fahkum beynehum ev a'rid 'anhum(s) ve-in tu'rid 'anhum felen yadurrûke şey-(en)(s) ve-in hakemte fahkum beynehum bilkist(i)(c) inna(A)llâhe yuhibbu-lmuksitîn(e)

Yalan için kulak kesilir, boyuna haram yerler. Sana başvururlarsa ister aralarında hakem ol, ister ilgilenme. Onlarla ilgilenmezsen sana bir zarar veremezler. Eğer hakem olursan aralarında hakça hüküm ver. Allah, hakka uygun (adil) davrananları sever.

Çevirilerin çoğu “ekkâlûne lissuht(i)” ifadesine “haram yerler” karşılığını vermişler. Haram kelimesi zaten Kuranda geçiyor. O halde ilgili kelimeye yani “ekkalune sissuhuti” ifadesine bakalım:

SHT- Kökten kazımak/soymak

Bu kavrama “yıkıcı olan her şey” diyebiliriz. “Forbidden things” olarak yer almış almaany.com sözlük sitesinde. Bu sözlük bildiğim kadarıyla Lisan-ül Arab'ı altyapısında kullanıyor. Diğer bulduğum karşılıklar da buna yakın: “to gain what is lawful, destroy utterly vb.” Yani haksız bir çıkar söz konusu.

Peki, konu bütünlüğü içerisinde 38. ayet burası ile ilgili olabilir mi? Yani sariq ile suhut ilişkili edimler olabilir mi? Bütün bağlamda aslında tek bir konunun anlatıldığını ve 38. Ayette araya durup dururken “hırsız” konusunun sanki ayrı bir konu imiş gibi durduğunu konumuzu hatırlayalım... Sariq'in daha genel bir “gizli hak gaspı” durumu olarak anlarsak, bağlam ile daha çok ilişkili olmuyor mu?

Mesela şöyle okursak , “hayal gücümüzle zorlama yorum” yapmış mı oluruz?:

38-Sariq ve sariqa'ya yani gizlice hak gaspedicilere (vahiyde bildirilen ilkleri eksilticilere) bir

karşılık verin...(nasıllığını henüz tartışmadığımız için yazmıyorum)

39-Kim yaptığı bu haksızlıktan sonra tevbe ederek (dönüş yaparak) düzelirse, ALLAH dönüşünü kabul eder. ALLAH kuşkusuz Bağışlayandır, Rahimdir.;

40- Göklerin (semaların) ve yerin (arzın) MÜLKİYETİNİN ALLAH’a ait olduğunu bilmez misin? Dilediğine azap eder, dilediğini bağışlar. ALLAH her şeye Gücü Yetendir. (sariq kavramını her türlü hakkın gaspedilmesi, özellikle ilahi bilginin gaspedilerek ortak koşulması durumunu da göz önüne alarak bu ayetteki MÜLKİYET kavramının bağlamda yerli yerine oturduğunu fark ettiniz mi?)

41- Ağızlarıyla “GÜVENDİK,” dedikleri halde kalpleriyle GÜVENMEYENLERİN GERÇEĞİN ÜSTÜNÜ ÖRTMEDEKİ gayretleri seni üzmesin. Yahudilerin bir grubu var ki Onlar, sözleri, yalan söylemek için boyuna dinleyip dururlar, senin yanına gelmemiş olan bir başka kavim için dinlerler boyuna. Kelimelerin anlamını kaydırıp. “Size bu verilirse alın, bu verilmezse sakının,” diyorlar. ALLAH birini şaşırtmak isterse ALLAH’a karşı kimse ona yardım edemez. İşte onlar, ALLAH’ın kalplerini temizlemeyi dilemediği kişiler. Onlar için dünyada aşağılanma, ve ahirette de büyük bir azap var. (Müthiş! Tam bizim tartışmamızın üzerine bu ayet adeta bizi uyarıyor. Umarım kalplerimiz bozuk değildir de ayetleri bilerek veya bilmeyerek tahrif edenlerden değilizdir)

42- Onlar, yalan söylemek için boyuna dinlerler; “Vahyi kökten kazımak/ vahyi kanunsuzca tahrip etmek/ etkicisizleştirmek (suhut) için yerler (ekele)

Ve ayetler aynı bağlamda devam ediyor... Bu yorumun sağlamasını yapmak için “bağlam”ı çok dikkatli analiz etmek gerekiyor, ama bağlama muhakkak bakmak gerekiyor. Benim anladığım tüm bağlam aynı konudan bahsediyor. Bu yüzden bu ve ileride dile getireceğim başka bir delil üzerine “sariq” kavramının vahiyle ilişkili olan eksiltmeler, çalmalar olduğunu düşünüyorum. Böyle baktığımda “neyi çalınca” sorusunu sormaya gerek kalmıyor.

Arada tekrar belirtmemde fayda var. Hırsızın elinin kesilmesinden “modern kaygılar” ile “rahatsız” oluyor değilim. Hatta benim şahsi fikrime göre bazı hırsızlıkların affedilir yanı yok. Eli de kesilebilir başka uzvu da. Ama biz Kuran’ın bize ne söylediğini anlamaya çalışıyoruz. Bu yüzden soracağız, sorgulayacağız. En doğrusuna ulaşmaya çalışacağız. Buraya kadar, yazının

başında yer alan “Herhangi bir meali açıp hayal gücü ve yorum becerisi oranında Kur’an’ı konuşturan” eleştirisinden nasibimi alacak herhangi bir hata yapmadığımı düşünüyorum.

Uygan, yazısının devamında Yusuf Sures’nin 70-72-76. Ayetlerinden yola çıkarak şöyle bir tanım getiriyor:

Özet olarak yukarıdaki ayetlere göre bir suçun seriqa olarak değerlendirilmesi için şu şartları taşıması gerekir: “Koruma altında olan başkasının mülkiyetindeki belli bir ekonomik değer taşıyan bir malın, sahibinin izni olmaksızın gizlice bulunduğu yerden alınması ve başka bir yere intikal ettirilmesi.”

İşlenen suçta yukarıda sayılan şartların tamamının bulunmaması suçu seriqa seviyesine ulaştırmayacağından el kesme cezasını ortadan kaldırır. Diğer bir deyişle, bu şartlardan birini dahi barındırmayan bir hırsızlık suçu seriqa olarak adlandırılmayacağından, bu suçu işleyene de sâriq denmez. Dolayısıyla bu kişiye el kesme cezası uygulanmaz. Meselâ “seriqa” seviyesine yükselmemiş hırsızlık suçlarına kapkaç, dolandırıcılık, yağma, gasp, zimmet v.b.suçlar örnek gösterilebilir. Bunlarda suç başkasının mülkiyet hakkını ortadan kaldıracı bir eylem değil, belli bir mala yönelik bir suçtur. Bu yönleriyle seriqadan ayrılır, başka kelimelerle isimlendirilirler.Yine ilgili bölümde yağma, gasp gibi suçların Kur’an’ın seriqa dediği nitelikli hırsızlık kapsamında olmadığını, her birinin bir veya daha fazla sebepten seriqa suçundan ayrıldığını, bu yüzden bu suçlarda el kesme cezasının uygulanmayacağını görmüştük. Bu durumu şu rivayette de görebiliyoruz:Rasulullah şöyle dedi: müntehibe (yağmacıya) el kesme yoktur. Kim yağmacılık yaparsa bizden değildir.Aynı isnadla şöyle dediği de söylenmiştir: Haine el kesme yoktur.Nebî Aleyhisselam şunu da eklemiştir: Muhtelise (kapkaççıya) el kesme yoktur.

Tam bu noktada yazının önsözünü hatırlayalım:

“Aslında ayet son derece net ifadelerle hırsızın elinin kesilmesini emretmektedir.” ifadeleri ile konuya giriş yapan Uygan, “sariq” olmanın kapsamını bu ayetten bulamadığı için pek çok ayeti incelemiş ve “yorumsal” bir çıkarımda bulunmuştur. Öte yandan yazısında “Geleneğin din anlayışı ve sunduğu çözümlerin fitrata aykırı olması insanları yeni arayışlara itmiş, bunun en hayırlı sonucu olarak da Kur’an’a yönelik tüm Müslüman aleminde ivme kazanmıştır.” Önsözünü kabul eden Uygan, bulduğu sonucu neden hiç fitrata uygunluk ile test etmemiştir?

Bunun yerine yazısının son bölümlerinde “Hammurabi Kanunlarında da el kesme cezası var, demek ki fitratta bu ceza var” gibi bir yoruma gitmiştir. Uygan’a sormak istiyorum. Bulduğu sonuca göre, sokakları yürünmez hale getiren kapkaççıya el kesme yok... Dolandırıcıya el kesme yok... Zimmet suçuna el kesme yok! Peki bu çözüm fitrata uygun oldu mu? Yusuf Suresi’nden “yorum” yaptınız ve çok ciddi bir hüküm verdiniz. Sanırım sizi rahatlatan rivayetlerde sizi destekleyen ifadeler görmeniz oldu. Ya da aslında rivayetlerin çizdiği çerçeve rehberiniz oldu ve Kuran’ı o bilinçaltıyla yorumladınız.

Maide Suresi’nin ilgili ayetlerine baktığımızda elleri kesilecek “sariq”ın tanımlanmadığını görüyoruz. Dolayısı ile Uygan, bu kavrama Kuran boyunca bakarak bir çıkarım yapıyor. Şimdi, bu çıkarım ne kadar yerinde bakalım:

“Sariq” kavramının Kuran’da 9 kez geçtiğini görüyoruz. Bunlardan ikisi zaten incelediğimiz ayette geçiyor. 5 kez de Yusuf Suresi’nde kullanıldığını görüyoruz. Yusuf Suresi’ne özellikle bakacağız.

Diğer iki ayete bakalım:

Hicr (15) : 16-17-18

Bu ayeti incelerken dikkatimi çeken çalışma notları ile birlikte aktarıyorum, dikkate almayabilirsiniz.

16-Andolsun biz SEMA içinde *BURÇLAR ATADIK; ve BAKANLAR* (NZR) için ONU SÜSLEDİK (ziynet)

**Nur suresi 60. Ayette ziynet ve burç kelimesinin birlikte kullanılmış olması dikkat çekici*

**Bakmayanlar da var mı?*

17-Ve onu *HER kovulmuş şeytandan koruduk.

**İstisna bırakmıyor, tümünden korunmuş.*

18- Ancak hırsızlama bir şey duymaya kalkışan olursa onun da ardından apaçık görünen bir ateş yalımıdır gönderdik.

Ancak İŞİTME SARIQ'İ OLAN HARIÇTİR, ona tabi (feetbeahu 7:175)* olur *ŞHB, ateş (27:7) MÜBİN.

* feetbeahu ifadesi bu ayete şöyle bir anlam katıyor: 71:175 Oku onlara kendisine delillerimizi ihsan ettiğimiz halde bilebile onları inkar edip, onların hükmünden sıyrılıp Şeytan'a uyan (feetbeahu) ve helak olana ait kıssayı.

*ŞBH (ateş) kelimesinin ilginç bir kullanımı: 27:7- Hani Musa, ailesine şöyle demişti: Gerçekten ben bir ateş (NAR) gördüm. Size oradan bir haber getireceğim, yahut bir ateş parçası (ŞHB) getireceğim, umarım ki ısınırsınız!

Malın korunuyor olması, suçun gizli yapılıyor olması, malın ekonomik bir değer taşıması, seriqa türündeki hırsızlığın mülkiyet hakkına yönelik bir saldırı olduğunu ortaya koymaktadır. Malın bir başka yere nakledilmiş olması da suçun tasarıdan tatbikata dönüştüğünün göstergesidir. Kelimenin mecaz olarak kullanıldığı ayette bile çalınan şeyin korunuyor, çalanın da eylemi gizlice yapıyor olduğu görülebilmektedir.

Uygan, el kesmeyi gerektirecek seriqa fiilinin kapsamını belirlerken bu ayeti hangi yönde delil göstermiş ben anlayamadım. Öncelikle kendisinin de kabul ettiği gibi ayetteki ifade mecazi. Ayetin tam olarak neyi söylediğini henüz bilmiyoruz. Tutarlı olmak adına, eğer ayeti literal olarak ele alacaksa bile en azından şunu diyebilirdi: "Seriqa" fiili fiziki malların değil "dinleme, izleme, takip" gibi yollarla elde edilen "bilgi" ihlallerini de kapsar. Kaldı ki Uygan, "dolandırıcılık" "rüşvet, "gasp" gibi suçları dahi seriqa kavramının içinde değerlendirmiyor. Muhakkak somut elle tutulur mali değeri olan bir emtia olması lazım.

Sonuç olarak bu ayetten "seriqa" fiilinin anlamını ve kapsamını çıkarmak için ayeti tam olarak anlamış olmak gerek. Böyle bir şey söz konusu olmadığı için "Rabbim ilmimi artır" demekten (bu yönde çabalamaktan) başka çare yok.

60:12 ayetinden ise "seriqa" kavramının tanımı ve kapsamına ilişkin bir ipucuna ulaşamıyoruz. (Şirkten hemen sonra sayılan suç olması üzerine düşünülebilir)

O zaman, “seriqa” fiilinin tanımı ve kapsamı konusunda şimdi de Yusuf suresine bakalım. 9 kullanımdan geride kalan tüm kullanımlar Yusuf kıssası içerisinde geçiyor.

Yusuf Suresi’nin 70-73-77 (2) ve 81. Ayetlerinde bu kavramı görmekteyiz.

Fakat öncesinde 12:67’ye bir bakalım:

12:67 Ve oğullarım dedi, hepiniz aynı KAPIDAN girmeyin, ayrı ayrı kapılardan girin. Fakat gene de Allah’ın takdir ettiği hiçbir şeyi gideremem sizden; hüküm, ancak Allah’ındır. Ona dayandım ve dayananlar da ancak ona dayanmalı.

12:68 Babalarının kendilerine emrettiği yerlerden girdiler. Bu, onları ALLAH’ın hiç bir takdirinden kurtaramazdı; ancak Yakup onlardan bunu istemekte özel bir nedene sahipti. O, kendisine öğrettiğimiz belli bir bilgiye sahipti; fakat halkın çoğu bilmez

Yusuf Kissa’sını “hikaye” gibi okuyunca bu ayet hiçbir yere oturmuyor. Erzak almak için oğullarını gönderen Yakup neden hepiniz aynı kapıdan girmeyin” diye bir uyarı yapıyor? Ayetin, her çağda olabilecek evrensel bir konuyu sembolik ifadelerle bize aktardığı çok açık. Bu KAPI vurgusunu çok ilginçtir ki incelediğimiz sure olan Maide Suresi’nde de görüyoruz:

22-Dediler ki: “Musa, orada zorba bir topluluk var. Onlar oradan çıkmadıkça biz asla oraya girmeyiz. Çıkarlarsa gireriz.”

23-Korku duyanların arasında, ALLAH’ın kendisine nimet verdiği iki kişi, “Üstlerine KAPIDAN yürüyün. Kapıdan girerseniz kesinlikle siz yeneceksiniz. İnanıyorsanız ALLAH’a güvenin,” dedi.

Bu noktaya şunun için değindim: Yusuf Suresi çoğu kıssada olduğu gibi yoğun düzeyde sembolik bir anlatım içeriyor. Bu yüzden mayınlı yolda yürür gibi her bir kelimeyi çok dikkatli inceleyerek ilerlemek zorundayız.

Mesela çalındığı iddia edilen “SU TASI”nı incelediğimde bakın ne gördüm:

12:70

Felemmâ cehhezehum bicehâzihim ce'ale-ssikâyete fî rahli ehîhi sûmme eẓzene mu-eẓzinun
eyyetuhâ-l'îru innukum lesârikûn(e)

Onların mallarını yüklettikten sonra su tasını (SGY) öz kardeşinin yükü arasına koydu. Daha sonra bir tellâl yüksek sesle bağırdı: “Kervancılar! Siz hırsızsiniz..

Ayette geçen “CEALE” fiili esasen bir halden diğerine çevirmek, atamak anlamına gelir. Müfredat'ta bu fiilini kullanıldığı 5 ayrı alan sayılıyor ama bunların içerisinde “su tasını bir yere koymak, saklamak, sokuşturmak” gibi anlamlara gelecek bir anlam bulamadım.

Yine ayette geçen ve SU TASI olarak çevrilen SGY kelimesi bir daha geçmiyor. 12:72'de “suvâ'a-lmeliki” ifadesine dönüşüyor.

Kâlû nefkidu suvâ'a-lmeliki velimen câe bihi himlu ba'îrin ve enâ bihi ze'îm(un)

Ama birçok çevirmen burada iki farklı kelime olmasını önemsememiş. Bunun nedeni şu, ayetin semboloji dilini kullandığına ihtimal bile vermiyorlar. Zihinlerinde bir olay örgüsü var ve öncelik olay örgüsünde. Dolayısı ile gözlerinin önünde değişen kelimeyi bile fark edip sorgulamıyorlar.

Öte yandan “sariq” lik ile suçlanan kardeşler de bakın ne diyor:

Dediler ki: “ALLAH'a andolsun, siz de bilirsiniz ki biz el-arz'da bozgunculuk çıkarmaya gelmedik, biz SARİQ de değiliz.”

El arz'da bozgunculuk çıkarmak “hırsızlık” ile meydana gelebilecek bir olgu değil. İki yerde SU TASI olarak çevrilen fakat iki ayrı kelime olan bu kavram ile ilgili çıkabilecek sorun, demek ki “yeryüzünde bozgunculuk” çıkarma anlamına geliyor. Bence bu ayet SARİQ kelimesinin “hırsızlık” anlamına gelemeyeceğinin, bu kavramın zamanla anlamının daraldığını delili. Yeryüzünde bozgunculuk zaten Kuran'ın bize öğütlediği ana mücadele alanı. Öte yandan Maide Suresindeki anlatım ile de uyumlu. SARİQ yeryüzünde bozgunculuk çıkarır!

Benim bulgularıma göre Yusuf Suresi'nde sembollerle yine “vahiy/nübüvvet” tartışması var.

Bu bölümü özetlersek; Maide Suresinde geçen “sariq” kelimesini “hırsız” olarak anlayınca hem bu ayetten hem de Kuran boyunca diğer kullanımlardan kesin bir kapsam çıkaramıyoruz. Daha doğrusu çıkardığımız kapsam son derece “yorumsal” oluyor. Hele ki “sariq” kelimesinin şifresinin ağırlıklı olarak Yusuf kıssasında olması, bu kıssanın bir bütün olarak çözümlemesinin yapılmasını gerekli kılıyor.

Yusuf Suresi analizi için ayrı bir yazı hatta kitap yazmak gerekiyor. Mevcut çevirilerde ve anlayışta çok ciddi sıkıntılar var. Ayrıca Kuran’ın “en güzel kıssa” dediği Yusuf Suresi’ni geleneksel olarak okuyunca hayatımıza etki edecek bir yön bulamıyoruz.

Geleneksel anlatının özeti:

“Bir Yusuf varmış, bir rüya görmüş, kardeşleri onu kıskanmış, kuyuya atmış, onu bulup saraya götürmüşler, Yusuf dünyalar güzeliymiş, büyüüp delikanlı olunca kralın karısı ondan etkilenmiş, gelişen olaylarda Yusuf zindan düşmüş, ama rüyaları yorumlama kabiliyeti ile zindandan yıllar sonra çıkıp sarayda önemli bir kişi olmuş, sonra kardeşlerine güzel bir ders vermiş, ana -babasına da sonunda kavuşmuş.”

Geleneksel anlamaya göre aradaki olaylar, ifadeler sadece bu özeti süslüyor, daha dinlenebilir daha masalsı kılıyor.

Yusuf Suresi’nde benim gördüğüm en büyük özelliklerden birisi adeta Kuran çevirisi rehberi gibi. Pek çok kavramı anlamak için kıssayı tam anlamak şart. Öte Yusuf Suresi’nde öyle ince detaylar var ki, umarım bir gün bitirmeyi başarırım ve sizlere sunabilirim. Ama çok kısa bir ipucu vermem gerekirse Yusuf Suresi için “erk/yönetim sahibinin el kitabı” diyebiliriz.

Sürekli çalıştığım kıssalardan birisi olması ve pek çok bulgum olması dolayısı ile Erdem Uygan’ın söz konusu ayetteki “sariq” kelimesinin kapsamını belirlemek için seçtiği Yusuf Suresi’nin ilgili ayetlerinde yaptığı inceleme bana yeterli gelmedi. Yusuf Suresi son derece sembolik anlatıma sahip bir sure ve bütün olarak surenin neyi anlattığını kavramak gerekli. Ayetteki “su taşı” kavramını yanlış anladıysak, “sariq” çıkarımımız yerle bir olur.

“El kesme cezası” gibi geri dönüşü olmayan bir karara varırken, sembolik anlatımlarla bezeli ayetleri ACELE KARARLA delil göstermek son derece tehlikeli. (3:7)

YAZININ TAMAMINI OKUMAK İÇİN PDF VERİSYONUNU İNDİRİNİZ

[YAZI PDFDownload](#)

qata'a (kesmek) kavramının incelenmesi

Uygan, yazının devamında “kesmek” fiilini incelemiştir. Özetle bu fiilin mecaz olsun veya olmasın hep “kesip kopartmak” olan kök anlamı ile ilişkili olduğunu dolayısı ile kadın ve erkek hırsınız ellerini “kesip kopartmaktan başka türlü anlaşılamayacağını savunmuş.

Ayetimizin ikinci ifadesi qata'a fiilidir. Kur'an'da qata'a kök harflerine sahip kelimeler toplam 36 kez geçmektedir. Bu kullanımların 7 tanesi dışındakiler çeşitli formlarda fiil olarak karşımıza çıkmaktadır. Fiile sözlükler “ister cisim, ister tasavvur olsun bir şeyi aralarında bir aralık ya da yarık oluşacak şekilde ayırmak, kesmek” anlamını vermektedirler. Hatta Lisan'ul-Arab'ın maddesinin ilk cümlesi şöyledir: “Bir cismin bazı parçalarını diğerlerinden ayırarak bölmek.”

Uygan özetle, Kuranda geçen “qata'a” kullanımlarını mecazi olanlar ve olmayanlar olarak ikiye ayırmıştır. Öncelikle mecazi olanların dahi esasında “kesip kopartmak” anlamından beslendiğini ifade etmiştir.

O halde Kuran'da geçen tüm “qata'a” kullanımlarını “fiziksel olmayan” ve “fiziksel olan” ayrımında özetleyelim:

2:27	Fiziksel değil
2:166	Fiziksel değil
3:127	Fiziksel değil
6:45	Fiziksel değil
6:94	Fiziksel değil
7:72	Fiziksel değil
7:160	Fiziksel değil
7:168	Fiziksel değil
8:7	Fiziksel değil

9:110	Fiziksel değil
9:121	Fiziksel değil
10:27	Fiziksel değil
13:25	Fiziksel değil
21:93	Fiziksel değil
13:66	Fiziksel değil
22:15	Fiziksel değil
22:19	Fiziksel değil
23:53	Fiziksel değil
27:32	Fiziksel değil
47:22	Fiziksel değil
29:29	Fiziksel değil
47:15	Fiziksel değil
56:33	Fiziksel değil
69:46	Fiziksel değil
59:5	Fiziksel değil

Görüldüğü gibi Kuran’da içerisinde “qta” kökü geçen 36 ayetten en az 25’inden fiziksel bir “kesme” eyleminden bahsedemiyoruz. İddiayı hatırlayalım: “Qata’a” fiilinin aslı “fiziken kesmek, koparmak”tır; mecaz olarak kullanılan ayetlerde bile bu fiziki kesme’nin izlerini görüyoruz.

Ben de diyorum ki, sözlükler fikir verir; sözlükler her ne derse desin, kelimeyi Kuran’da sözlükten fikir alarak ancak etkisinde kalmadan incelemek zorundayız. Fiil esasında “fiziki olmayan iki şeyin arasını ayırmak”tan bahsederken zamanla “fiziki durumlar” için de söylenegelmiş olabilir. Hele ki “birisinin ellerini fiziken kesmek” ten bahsediyorsak bu incelemeyi derinlemesine yapmak zorundayız.

Şimdi yukarıdaki “fiziki olmayan” grubundan 22:19 ayetini inceleyelim. Sanırım ne demek istediğim daha net hale gelecek...

İşte Rableri konusunda çekişen iki düşman kesim; kâfir kesim için ateşten elbiseler biçilecek ve başlarından aşağı kaynar sular dökülecektir. (Hacc 22/19)

Uygan ayet ile ilgili olarak “Ayette “ateşten elbise biçilecek” ifadesi qatta’a fiiliyle dile getirilmiştir. Yani fiildeki kesme anlamı bu bâbda da korunmaktadır.” düşüncelerine yer vermiş. Gördüğümüz gibi Uygan, ayetteki “qata’a” fiilinin mecaz olduğu halde “kesmek,

kopartmak” anlamı ile ilişkili olduğunu savunuyor.

Fakat, ayeti biraz daha derinlemesine inceleyince bu kadar çabuk karar vermenin biraz acele bir karar olduğu kanaati bende uyanıyor. Ayetin ilgili kısmını mercek altına alalım:

“fe ellezine keferugerçeğin üstünü örten kimselere

“quddiat lehum.....onlara xxxxxxxx

siyaben min narateşten giysiler

Öncelikle ayetleri bağlamları ile birlikte okursak ayetin öldükten sonrasını değil bu dünyada olacakları anlattığını kavırıyoruz. Gerçeğin üstünü örtenler için (kafir) “SİYABEN MİN NAR” dan bahsediyor. Kuran’da “NAR” sembolü için benim bulgularım “nübüvvet ile yoğrulmamış BİLGİ” olduğu yönünde. Bunun karşılığı ise NUR kavramı. “SİYAB” kelimesi SEVAP kavramı ile aynı kökten olup, fiziki bir elbise değil; NAR ile beslenen tüm öğreti, inanç, ideoloji vb. ürünleri kapsıyor. Örneğin, “BİN YIL YAŞAMAK” ifadesi ile sembolleştirilen şirk düşünce yapısı ile insanoğlunun bugün ürettiği teknoloji NAR konumunda. Bu NAR, sonunda SİYAB’a dönüşüyor, bizi kuşatıyor. Teknolojide ilerliyoruz, çok büyük işler başarıyoruz ancak bir o kadar da yıkıcı sonuçları da karşımızda buluyoruz. Çünkü “gerçeğin üstünü” örtme pahasına yapılıyor tüm bu çabalar. Nübüvvetten beslenen bir yapı olsa, NAR NUR’a dönüşecek.

İşte ben ayeti böyle anladığım için orada geçen “quddiat” filini gördüğümde aklıma elbise biçmek/dikmek/kesmek kopartmak anlamları hiç gelmiyor; ilişki bile kuramıyorum. Ancak UYGAN konuya başka bir açıdan baktığı için ayeti elbette değişik görüşler doğrultusunda incelemek de gerekli.

Şimdi ifadeyi cümle haline getirelim ve “quddiat” kısmını boş bırakalım:

“...gerçeğin üstünü örten kimselere ateşten giysiler.....”

1. Hazırlandı
2. Dikildi
3. Biçildi

4. Kesip kopartıldı
5. Uygun görüldü

İlginçtir ki, sözlüklerde kök anlamı “kesip kopartmak suretiyle ayırmak” olan “qata’a” kelimesini yukarıdaki gibi formüle edecek olursak, “d” şıkkı hariç her kelimeyi kolayca koyabiliyoruz. Hatta cümleyi bağlamla birlikte düşününce boşluğa pek çok başka daha kelime de üretebiliriz. Ancak ne ilginçtir ki “kesip kopartmak, fiziken parçalara ayırmak” anlamıyla ilişkiyi kurmakta zorlanıyoruz. Yani Uygan’ın kolaylıkla kurduğu ilişkiyi kurmakta ben zorlanıyorum.

Bu noktada, elbette ki “qata’a” fiili’nin kök anlamı yanlıştır demiyorum. Esasında bir miktar spekülasyon yapıyorum ki ne demek istediğimi net olarak ortaya koyabileyim. Sayın Uygan, “qata’a” fiilinin ilgili ayette “elleri kesip kopartmak” anlamına geldiğine o kadar önden inanmış ki, aksine ulaşma ihtimalini hiç düşünmemiş. Oysa ben yukarıdaki ayeti görünce şunu sorarım. Bu “qata’a” fiilinin fonksiyonu nedir ki, başka birçok kelime ile durum anlatılabilir gözüküyorken anlatılmamış da “qata’a” fiili uygun görülmüş. Yani bir başka deyişle “ona elbise diktim” derken Arapça’da “qata’a” fiilini kullanıyor muyuz? Hayır kullanmıyoruz. Peki bu ayet ne anlatıyor olabilir de “qata’a” fiili seçilmiş?”

Kuran’da bizim gündelik dilde kullandığımız gibi birbirinin yerine kullanılabilen kelimeler kullanılmaz. Her kelime sadece o kelime orada olması gerektiği için oradadır. Öyle ise “qata’a kesmek demektir” ön savını değişmez kabul edip ayetleri buna uyumlu hale getirmek yerine “Kuran “qata’a” derken tam olarak neyi kastediyor dememiz lazımdır. Belki de “qat’a” nın “iki şeyin arasını ayırmak, ilişkiyi koparmak” anlamı yıllar sonra sözlüklere “fiziki olarak da ayırmak” anlamıyla girdi ve biz sonradan oluşmuş anlamı tutup geri götürmekte ısrar ediyoruz. Hele ki bu fiil en az 36’da 25 oranında “fiziki olmayan” anlamında kullanılırken. Demek ki bu fiil öncelikle “fiziki olmayan” olaylar için tercih ediliyor.

O halde gelin, “fiziki” anlama geldiği iddia edilen diğer kullanımları listeleyelim ve bunların bazısına bakalım:

5:33 5:38 7:124 11:81 12:31 12:50 13:4 13:31 15:65 20:71 26:49

12:31 ve 12: 50

Dedikoduları kadının (azizin imraatinin) kulağına gelince davetçiler gönderdi. Onlara mükellef bir sofr a (?) hazırladı; (mükellef sofr a tamamen bir yorum) her birine bir bıçak (?) verdi. Sonra Yusuf'a: "Haydi yanlarına çık" dedi. Kadınlar (nasaları, nisvetün) Yusuf'u görünce büyülendiler ve ellerini kestiler. Dediler ki "Olmaz böyle şey! Allah için bu insan değil, olsa olsa değerli bir melek olur." (Yusuf 12/31)

Kral dedi ki "Onu bana getirin!" Elçi geldiğinde Yusuf şunları söyledi: "Efendine dön de sor bakalım, ellerini kesen kadınların derdi neymiş? Benim efendim (olan Allah) onların oyunlarını bilir." (Yusuf 12/50)

Bazı kişiler bu ayetleri delil göstererek, ellerini kesen kadınların ellerinin kopmadığını dolayısıyla hırsızın elinin kesilmesinde de benzer bir kesme işleminin uygulanmasından bahsedildiğini öne sürmektedirler. Oysa bu ayetlerde elin kopmadığının anlaşılması ayetlerin konusu itibariyle öyle anlamının zorunlu olmasındandır. Yani qata'a fiilindeki kesme anlamı kesilen parçanın diğerinden ayrılmasını da içerir ama bu anlamın her cümlede kullanılması zorunludur diyebilmek aklen de mümkün değildir. Çünkü Yusuf Suresinin ayetlerindeki kadınların ellerini kesip koparmadıklarını anlamamızın sebebi kullanılan fiil değil, ayette anlatılan konu ve içinde bulunulan durumdur. Bununla hırsızın elinin kesilmesini emreden ayeti aynı durumu anlatıyormuş gibi değerlendirmek akla ve mantığa uygun değildir. Diğer bir deyişle bu ayetlerde ellerini kesen kadınların ellerini bileklerinden koparıp ayırmadıklarının belli oluşu "ellerini kesin" şeklinde açıkça emir kipinde gelen bir ifadenin de bu şekilde anlaşılacağına delili olamaz. Ayrıca hırsızın elinin kesilmesi olayı bir suçun cezası olarak emredilmektedir. Tıpkı Mâide Suresi 33. ayetteki Allah ve Rasulü ile savaşı ve yeryüzünü fesada verenlerin suçunda olduğu gibi. Bir suçun cezası olarak emredilen el kesmenin yaşadıkları şaşkınlıktan dolayısofradaki bıçakla ellerini kesen kadınlarla karşılaştırılması mümkün değildir. Eğer bu ayetlerden hareketle Kur'an'daki kesme fiillerine anlam verecek olursak firavunun sihirbazlar için söylediği el ve ayakların kesilmesi konusunun da bir tehdit değil şaka olması gerekir. Oysa ayetin devamındaki ifadeler firavunun ciddiyetini göstermektedir:

Önce, kadınların "el kesme" olayının analizini yapalım. Bu ayeti geleneksel anlayış, "Yusuf'un

aşırı yakışıklı olmasına” yormuş. Ayetten anladıkları maalesef bu. Bu yüzden bazı İslam alimleri peygamberimiz mi daha yakışıklıydı Yusuf mu daha yakışıklı diye bir hayli zaman harcamışlar! Oysa ayetlerin devamını okursak, düz bir okumayla bile ortada Yusuf peygambere kurulan bir tuzak olduğu açıkça yazıyor. Zaten tuzak kelimesi yazmasa bile ortada bir tuzak olduğunu anlayabiliyoruz.

Ayetteki olayı geleneksel kurgu ile anlasak dahi ortada büyük bir mantık hatası var: Güya kendini haklı çıkarmak isteyen, Yusuf’un çok yakışıklı olduğunu bu yüzden kendisinin etki altında kaldığını göstermek isteyen kadın diğer kadınlara onlarda bu etki altına girip “yakışıklılığı karşısında ellerini kessinler” diye kadınlara bıçak dağıtmış. Mantık hatası şu, ayette “kadınların tümü” diyor. Velez ki kadınlar bu yakışıklılık karşısında deliye döndüler, tamamının ellerini keseceğinin garantisini kimse veremez. Ayette “bazı kadınlar ellerini kesti” dese tutarlı olurdu. Ama zaten görüyoruz ki, Yusuf’a bir tuzak kurulduğu ilerdeki ayetlerde açıkça yazıyor. Kadınlar aslında Yusuf’u “büyük”leyerek onun nefsinden murat alma operasyonuna destek oluyorlar. (nefisten murat almanın cinsellik olduğu da ayrıca bir yorum)

Öte yandan, ayette geçen SKN kelimesi Kuran’da 69 yerde geçiyor. Ve sadece 1 ayette yani bu ayette “bıçak” anlamı verilmiş. Asıl anlamı “sükun” yani durmak. Müfredatta “bıçak” anlamını bulamadım. Belki de “durmak” kökünden gelen bu kelime Kurandan çok sonra “bıçak” anlamını da kazandı.

Esas sorulması gereken soru ise şu: Kendisine ay, güneş ve 11 gezegenin “secde” ettiği bilgisi ile başlayan Yusuf Suresi bize ne anlatıyor? Bu ayet günümüz meselelerine nasıl ışık tutacak? Geleneksel anlayışı kabul edersek bu sure bizim hangi sorunumuza ışık tutuyor? Kıssaların en güzeli olarak bildirilen bu sureyi tam olarak çözmeden, içersinden kendimize kesin olduğunu iddia ettiğimiz delilleri toplamak ne derece doğru?

Dolayısı ile “hırsızın elini kesin meselesindeki “kata’a” fiilini “anlamamız için bu ayetten “fizikidir” diyebileceğimiz yeterli gerekçemiz yok. Delil yetersiz. Ayetin bütünü anlamadan, ayetin bu kısmındaki olay örgüsünü anlamadan bu ayette “fiziken kesmek eyleminden” bahsediliyor diyemeyiz.

Üstüne bir de “bıçağın” bıçak olmama ihtimalin ekleyin. Sonuç daha da ilginç bir hal alıyor.

Öte yandan Uygan, bu ayetteki “kesmenin” fiziken olduğunu fakat kesip kopartmak anlamına gelmediğini kabul ediyor. Fakat tatmin edici olmayan bir açıklama getiriyor.

Oysa bu ayetlerde elin kopmadığının anlaşılması ayetlerin konusu itibariyle öyle anlamının zorunlu olmasındandır. Yani qata’a fiilindeki kesme anlamı kesilen parçanın diğerinden ayrılmasını da içerir ama bu anlamın her cümlede kullanılması zorunludur diyebilmek aklen de mümkün değildir. Çünkü Yusuf Suresinin ayetlerindeki kadınların ellerini kesip koparmadıklarını anlamamızın sebebi kullanılan fiil değil, ayette anlatılan konu ve içinde bulunulan durumdur. Bununla hırsızın elinin kesilmesini emreden ayeti aynı durumu anlatıyormuş gibi değerlendirmek akla ve mantığa uygun değildir.

Bu kısımda UYGAN, tamamen “dilini kullanımı” üzerinden yorumlamaya dayalı bir yaklaşım getirilmiş. Eğer “kata’a” fiziken kesip koparma anlamına geliyorsa bu ayette de bu anlama gelmeliydi. Arapça’da yarma, çentik atma, yaralama vb. anlamalara gelecek başka kelimeler yok mu? Türkçe üzerinde düşünersek bile tam bir sonuca varamayız, sadece yorum yapmış oluruz. Türkçede “kesmek” deyince kesmenin derecesini bağlamdan anlarız. “Adam elini kesti” dersek “kopardı” anlamayız; hastaneye getirilen bir adam için elini makinede kesti dersek bu tamamen kopardı anlamına da gelebilir; dikiş atılabilir derekede anlamına da gelir. Ama Uygan’ın iddiası neydi? “Kata’a” fiili “kesip kopartmak, bağlantısını kesmek” demekti. Arapça kök için ama Türk dilinin mantığı üzerinden bir örnek geliştirmiş.

Öte yanda, Uygan’ın da makalesinde eleştirdiği, bu ayetteki “qata’a”nın kesip kopartmak olmadığı dolayısı ile eli kesmeylim “damgalayalı, çizelim, işaretleyelim” yorumlarına da katılmıyorum. Çünkü ben ayette “mükellef sofraya, bıçak, meyve” gibi şeylerin ve fiziki bir “kesmenin” olmadığını düşünüyorum. Kuran boyunca en az 36’da 25 oranında “fiziki olmayan” durumlar için kullanılan “qata’a” fiilini geri kalan ayetlerde anlamlandırırken defalarca düşünmeliyiz.

El ve ayağın çaprazlama “kesilmesi”: 5:33-7:124, 20:71-26:49

Uygan, ilgili ayetlerdeki “el ve ayağın çaprazlama kesilmesi” gibi ilk duyuşta kulağa tuhaf gelen bir uygulamanın fiziki olduğunu düşünüyor. Önce ayetleri görelim:

20:71

Kâle âmentum lehu kable en âzene lekum(s) innehu lekebîrukumu-Ileżî 'allemekumu-ssih(r)a(s) feleukatti'anne eydiyekum veerculekum min hilâfin veleusallibennekum fî cuzû'î-nnahli vele'ta'lemunne eyyunâ eşeddu 'azâben ve ebkâ

...Öyleyse ben de tereddüt etmeden ellerinizi ve ayaklarınızı çapraz olarak keseceğim ve sizi hurma dallarına asacağım. Hangimizin azabının daha ağır, daha kalıcı olduğunu iyice öğreneceksiniz. (Tâhâ 20/71)

Araf 124

Leukatti'anne eydiyekum veerculekum min hilâfin şümme leusallibennekum ecme'în(e)

Ellerinizi ve ayaklarınızı elbette çaprazlama keseceğim, sonra elbette hepinizi asacağım.

26:49

Kâle âmentum lehu kable en âzene lekum(s) innehu lekebîrukumu-Ileżî 'allemekumu-ssihra felesevfe ta'lemûn(e)(c) leukatti'anne eydiyekum veerculekum min hilâfin veleusallibennekum ecma'în(e)

Firavun: "Ben size izin vermeden mi ona inandınız? O, size büyüü öğretene büyüğünüzdür. İlerde bileceksiniz. Ben, el ve ayaklarınızı çapraz olarak keseceğim ve hepinizi asacağım." dedi. (ayetlerin devamı lütfen okuyunuz herhangi bir asma-kesme vakası yok, oysa firavun eğer gerçekten ayet asma ve kesmeden bahsediyor olsa idi bunu çok rahat yapabilecek durumda)

Maide 33-

İnnemâ cezâu-Ileżîne yuhâribûna(A)llâhe verasûlehu veyes'avne fî-l-ardi fesâden en yukattelû ev yusallebû ev tukatta'a eydîhim veerculuhum min hilâfin ev yunfev mine-l-ard(i)(c) zâlike lehum hizyun fî-ddunyâ(s) velehum fî-l-âhirati 'azâbun 'azîm(un)

ALLAH ve elçisi ile savaşı ve yeryüzünde bozgunculuk için uğraşanların cezası:
Öldürülmeleri veya asılmaları veya el ve ayaklarının çaprazlama kesilmesi, veya yerlerinden

sürülmeleridir. Bu, dünyada görecekları bir aşağılanma. Ahirette ise büyük bir ceza var. (Uygan bu ayete “terör” suçlarında uygulanacak ceza diyor, ama bu çıkarımı nasıl yapmış göremiyoruz, Firavun’a göre Musa ve arkadaşları terörist miydi?)

Yazısına “fıtrata aykırı” yaklaşımların insanları Kuran’dan uzaklaştırdığı vurgusu ile başlayan Uygan, “el ve ayağı çaprazlama kesmenin fıtrat ile herhangi bir ilişkisini kurma çabasına girmemiş. Öyle ki, Firavun’un güya öngördüğü bu cezayı başka bir ayette bu sefer Allah bir ceza olarak insanlara sunmuş. En azından bu konuyu irdelemeliydi. Çok derin bir analize bile gerek olmadan “el ve ayakların çaprazlama” kesilmesinin bir deyim olduğunu düşünmemiz için yeterli mantıksal delil var. Şu aşamada “kesin olarak deyimdir” demiyorum ancak, bu paragrafta yer verdiğim düşünce bile “deyim olma” ihtimalini göz önüne almamız için yeterli.

“El ve ayakların çaprazlama kesilmesi” ifadesi Kuranda 4 kez kullanılıyor. Bunların 3 tanesi Firavun karakterine atfedilmiş. Gelin bu kullanımlardan birisini inceleyelim:

7.123- Firavun: “Ben size izin vermeden mi ona inandınız? Bu bir plandır. Şehirde bu planı kurdunuz ki halkını oradan çıkarasınız. Ama yakında bileceksiniz!,” dedi,

7.124- Ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama keseceğim ve sonra topunuzu asacağım!”

7.125- Dediler ki: “Biz zaten Rabbimize döneceğiz.” (döneceğiz olarak çevrilen ifadedeki kök “kalp” kelimesi)

7.126- Rabbimizin işaretleri bize geldiğinde ona inandık diye bizden öc alıyorsun. Rabbimiz, bize dayanma gücü ver ve canımızı müslümanlar olarak al.” (canımızı al olarak geçen kelime “vefat”. Vefat “tamamlanmak” anlamına gelen bir kelime)

7.127- Firavun’un halkının elit takımı, “Musa’yı ve halkını, seni ve tanrılarını bıraksınlar ve yeryüzünde bozgunculuk çıkarsınlar diye mi bırakıyorsun,” dediler. (Firavun:) “Kadınlarını yaşatıp oğullarını öldüreceğiz. Biz onlardan çok daha güçlüyüz,” dedi.

7.128- Musa, halkına: “ALLAH’tan yardım dileyin, sabırla direnin. Yeryüzü ALLAH’ındır ve onu kullarından dilediğine verir. Sonuç erdemli davrananlarındır,” dedi.

7.124’de firavun Musa ve Harun’un haklı olduğu kararına varan “sihirbazları” “ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama keseceğim” diye tehdit ediyor. Peki firavun, 7.127’de karar mı değiştirdi? Sihirbazların bundan böyle Musa ve Harun’un tarafında olduğu aşıkâr. Peki onları neden serbest bırakıyor? Peki “ellerini ayaklarını çaprazlama kesebilecek kadar yetki sahibi bir firavun neden 7.127’de “kadınlarını yaşatıp oğullarını öldüreceğiz diyor? “Biz onlardan çok daha güçlüyüz,” diyor? Peki bu “nisaları yaşatıp oğulları öldürme de nedir, nasıl bir çözüm bu, firavunun eline ne geçecek? En önemlisi Kur’an bize bunu neden anlatıyor, bizim hangi sorunumuzu çözüyor bu haliyle bu kıssa?

İpucu: Diktatörler, yüz binlerce kişiyi nasıl idare eder? Bu adam madem kötü ve diktatör neden halk o adamı alaşağı etmez de ondan korkar? Bir kişiye yüz binlerce kişi.... Diktatör bunu nasıl sağlar, araçları nelerdir?

Özetle, bağlamları okuduğumda dahi ben bu ayetlerde fiziki bir “el ayak” kesmenin veya “asmanın” olmadığı görüşüne varıyorum.

İncelememizi biraz daha derinleştirelim. Sinema severler bilir. Yönetmenler genellikle önem arz edecek nesneleri filmin başlarında sekanslara yerleştirirler. Bir kavga sahnesinde yer düşen bir silaha odaklanıldıysa biliriz ki o silah biraz sonra kullanılacak. Eğer yönetmen o silahı gösterir ve sonrasında kavga sahnesi silah kullanılmaksızın biterse film gözümüzde değersizleşir.

Şimdi size kıssada geçen bir ifadeyi sinematografik olarak gözünüzde canlandırmanızı isteyeceğim:

Tâhâ 20/71

...Öyleyse ben de tereddüt etmeden ellerinizi ve ayaklarınızı çapraz olarak keseceğim ve sizi HURMA (Nkhale) dallarına asacağım. Hangimizin azabının daha ağır, daha kalıcı olduğunu iyice öğreneceksiniz.

Sizce, firavun neden “HURMA DALI”na asmak ile ilgili bir vurgu yapıyor?

Hangi türden bir ağaçla yapılmış daracığının vurgulanmasının anlamı ne? (Öte yandan

hurmanın dalı asarken kopmaz mı, asmak için uygun mu?) Yönetmen neden “HURMA DALI”na odaklanmış? Filmimizde HURMA DALI’nı 2 sekansta daha görüyoruz:

Meryem Suresi 23 ve 25.

Doğum sancısı onu bir HURMA DALINA sevketti. «Keşke, dedi, bundan önce ölseydim de unutulup gitseydim!» «HURMA DALINI kendine doğru silkele ki, üzerine taze, olgun hurma dökülsün.»

Bu hurma dalı nedir ki, Firavun da Meryem de ihtiyaç duyuyor? Film izlerken bile yerde bize gösterilen silahın tekrar kullanılmasını beklerken, Kuran’ı neden benzer bir dikkatle okumuyoruz?

Sonuç olarak, “ellerini ve ayaklarını çaprazlama kesmek” ifadesini içeren bu 3 ayetteki “qata’a” fiilinin “fiziki olarak kesmek, koparmak” olduğunu söyleyemeyiz. Tıpkı Yusuf Suresi’nde olduğu gibi, bu kıssada da sembolik anlatımlar var ve onları tam olarak çözmek zorundayız.

Firavun bağlamında geçmeyen diğer “elleri ayakları çaprazlama kesmek” kullanımına bakacak olursak (5:33) ben bu ayette de “fiziken bir kesme” olmadığını düşünüyorum. Bu konuda Muhammed Esed’in ayeti çevirirken verdiği dipnotu sizlerle paylaşmak isterim:

“Elçi” terimi, bu bağlamda cins ismi olarak kullanılmıştır. “Allah’a ve Elçisi’ne savaş açmak” ile, başka insanların Allah inancını sarsmaya ve yıkmaya yönelik bilinçli davranışlarının yanısıra Allah’ın koyduğu ve bütün elçilerinin açıkladığı ahlakî ilkelere düşmanca bir muhalefet ve onların kasıtlı olarak gözardı edilmesi anlatılmaktadır. Çoğu zaman klasik Arapça’da “birinin elini ve ayağını kesmek” deyiimi, “birinin gücünü yok etmek” ile eş anlamlıdır ve burada da muhtemelen bu anlamda kullanılmıştır. Alternatif olarak, hem fiziksel hem de mecazî anlamda “mefluç/kötürüm hale getirilme”yi gösteriyor olabilir -tıpkı “asılma” ibaresinin “işkenceyle/azap çektirerek öldürülme” anlamında (mecazî) kullanımındaki gibi. Min hilâf deyiimi, -ki genellikle “çapraz olarak” şeklinde çevrilir- halefehû (“onunla anlaşmazlığa düştü” yahut “ona muhalefet etti” veya “ona aykırı şekilde davrandı”) fiilinden türetilmiştir: Sonuç olarak, min hilâf’ın öncelikli anlamı, “döneklikleri” veya “sapkınlıkları yüzünden”dir. Klasik müfessirlerin çoğunluğu, bu pasajı bir şer’î hüküm olarak değerlendirir

ve bu nedenle şöyle yorumlarlar: “Allah’a ve Elçisi’ne savaş açan ve yeryüzünde fesadı yayanların cezası, onların öldürülmeleri, yahut asılmaları yahut ellerinin ve ayaklarının çapraz olarak kesilmesi yahut yeryüzünden sürülmeleri olacaktır: bu, onların bu dünyadaki zilletleridir.” Ancak metin, aşağıdaki sebeplerle, bu yorumu teyid etmemektedir: (a) Bu cümlede geçen dört edilgen fiil -“öldürülme”, “asılma”, “kesilme” ve “sürülme”- geniş zaman kipindedirler ve bu şekilde iken gelecek zaman veya emir halini ifade etmezler. (b) Yukattelû formu, sadece “onlar öldürülüyor” yahut (müfessirlerin yaptığı gibi) “onlar öldürülecek” anlamlarını ifade etmez; tersine -Arap gramerinin temel bir kuralı gereğince- “onların büyük kısmı öldürülüyor” anlamını gösterir; aynı şey yusallebû (“pek çoğu asılıyor”) ve tukatta’a (“büyük kısmının kesilmesi”) fiilleri için de geçerlidir. Şimdi eğer bunların “emredilmiş cezalar” olduğuna inanırsak, bu, “Allah’a ve Peygamberi’ne savaş açanlar”ın -tamamının değil- büyük kısmının bu şekilde cezalandırılması gerektiğini gösterirdi: Ancak bu, İlahî Kanun-Koyucu’ya (Şâri’) atfedilemeyecek olan bir keyfîlik varsayımdır. Ayrıca, eğer “Allah’a ve Peygamberi’ne savaş açan” taraf, yalnızca bir kişiyi yahut birkaç kişiyi kapsıyorsa, “büyük kısmı” emri ona veya onlara nasıl uygulanabilir? (c) Dahası, yukarıdaki ayet şer’î bir hüküm olarak alınacaksa, “onlar yeryüzünden sürüleceklerdir” ibaresinin anlamı ne olabilir? Bu nokta, gerçekten müfessirleri büyük ölçüde şaşırtmıştır. Onların bir kısmı, mütecavizlerin “[İslam] topraklarından çıkarılmaları” gerektiğini düşünmüşlerdir: ama Kur’an’da “yeryüzü” (arz) teriminin böyle sınırlı bir anlamda kullanıldığının örneği yoktur. Diğerleri de, suçluların, “yeryüzünden çıkarılmaları” anlamına gelecek bir yeraltı zindanına hapsedilmeleri gerektiği görüşündedirler. (d) Son olarak -ve yukarıdaki ayetin bir “şer’î emir” şeklinde yorumlanmasına karşı en güçlü itiraz olarak- Kur’an, kitlesel asılmaya ve kitlesel imhaya işaret eden tamamen aynı ifadeleri (ama bu defa geleceğe yönelik kesin bir niyet ile) Firavun’un ağzından müminlere karşı bir tehdit olarak nakleder (bkz. 7:124, 20:71 ve 26:49). Firavun, Kur’an’da her zaman kötülüğün ve Allah’ı inkarın tipik örneği olarak tanımlandığından, aynı Kur’an’ın başka bir yerde “Allah’ın düşmanı” olarak vasıflandırdığı bir kişiye izafe ettiği ifadelerin aynısı ile bir ilahî kanunu yürürlüğe koyması düşünülemez. Kısaca, müfessirlerin yukarıdaki ayeti “şer’î bir hüküm” olarak yorumlama gayretleri, bunu iddia eden isimler ne kadar büyük/saygın olursa olsun, kesinlikle reddedilmelidir. Diğer taraftan, ayeti -okunması gerektiği gibi- geniş zaman kipinde okursak gerçekten ikna edici bir yorum hemen kendini ortaya koyar: çünkü, bu şekilde okunduğunda ayet, hemen bir durum tesbiti olarak kendini gösterir -“Allah’a karşı savaş açanlar”ın hak ettikleri cezanın kaçınılmazlığının bir ifadesi. Onların ahlakî yükümlülüklerle düşmanlıkları, bütün dinî/manevî değerlerini kaybetmelerine yol açar; ve sonuçta düştükleri uyumsuzluk ve “sapıklık”, aralarında dünyevî

kazanç ve güç uğruna hiç bitmeyen bir çatışmayı teşvik eder; birbirlerinden çok sayıda insan öldürürler ve birbirlerine büyük ölçüde işkence eder ve sakat bırakırlar ve sonuçta bütün bir toplum silinip gider veya Kur'an'ın belirttiği gibi, “yeryüzünden sürülürler.” Sadece bu yorum, ayette geçen bütün ifadeleri tam anlamıyla dikkate almaktadır -aşırı şiddet fiilleriyle bağlantılı “büyük kısmı” kaydı, “yeryüzünden sürülme” ifadesi ve, son olarak, bu dehşetin “Allah düşmanı” Firavun tarafından kullanılan terimlerle ifade edilmiş olması.

Konuya “eller” kelimesinin incelenmesi bağlamında tekrar döneceğim.

Eller ifadesi

Buraya kadar “sariq” in bizim anladığımız manada “hırsız” anlamına gelmeyeceğini ve “qata’a” fiilinin de esasen “soyut/fiziki olmayan” bir “kesme/bağ koparma” olabileceğini bulduğum delillerle ortaya koymaya çalıştım. Bir fiil en az 36’da en az 25 oranında “soyut anlamda” kullanılıyor ve geri kalanlarında da soyut olabileceğine dair pek çok delil varsa; bu kadar şüpheli durumu görmezden gelip de “hayır, qata’a söz konusu ayette elleri kesip koprtmaktır!” diye ısrar etmek ne kadar anlamlı olur sizce?

Uygan’ın makalesinde yer alan tezlerden 3.sü “eller” ifadesinin bu ayette asla “güç, kuvvet” anlamına gelemeyeceği konusudur. Uygan özetle EL anlamındaki YED kökünün “GÜÇ” anlamına gelen ve Kuran’da zaten var olan EYD kökü ile karıştırıldığını öne sürüyor.

...Sonuç olarak Mâide Suresi 38. ayette kesme emri verilen şeyin hırsızın gücü olduğu iddiası Arapça bakımından da itibar edilmesi mümkün olmayan, temelsiz bir iddiadır. Böyle bir iddiayı savunmakla yapılan şey ayeti tahrif etmek ve Arapça bilmeyenleri etki altına almak olacaktır.

....Öncelikle yukarıda, ayetteki EYD kelimesinin hiçbir şekilde “güç” anlamında olamayacağını Arap dili kuralları ile ispatladık. Dolayısıyla artık “bu kelime eller anlamında olamaz” gibi bir söylemin hiçbir tutarlı yanı yoktur.

Uygan özetle şunu söylüyor. Bu ayetteki kök YDY köküdür. Oysa Kur’anda “güç” kelimesi “EYD” kökü ile ifade edilir. YDY varsa bu muhakkak “fiziki olan el” demektir; mecaz kullanımlarda bile “el” anlamı saklıdır.

Eğer delil bu kadar yalın ve net olsa idi, söyleyecek başka söz yoktu ve konu kapanmıştı. Ancak durum öyle değil.

UYGAN’ın bu kısımda eleştirdiği görüşler şunlar:

Ayeti farklı yorumlayanların en çok örseledikleri kelime budur. Bu ifadenin kullanımı ile ilgili olarak şu iddialar ortaya atılmaktadır:

- “El anlamına gelen yed kelimesi Kur’an’da çoğunlukla mecaz olarak kullanılmaktadır. O halde burada da mecaz olmalıdır.”
- eyd kelimesi eller anlamına geldiği gibi güç anlamına da gelir. Ayette güç anlamında olmalıdır, dolayısıyla ayette hırsızın gücünün kesilmesi emredilmektedir.”
- “Ayette eydihumâ ifadesi kullanılmaktadır. Burada iki kişinin ellerinden bahsedilmektedir. Arapça’da çoğul kelimeler en az üç taneyi ifade eder. Ayetteki kelime çoğul olduğuna göre en az üç adedi gösterir. Ancak bir insanda iki el vardır.

Demek ki ayetin kast ettiği şey el değil güçtür.”

- “El dendiği zaman organla ilgili bir sınır belirtilmiş olmaz. Ayette elin nereden kesileceği de belirtilmemiştir. O halde bu ifade organ olan eli kast ediyor olamaz.”
- “Günümüzde teknolojik gelişmeler sayesinde eli kesilen kişi mikro cerrahi yöntemiyle elini yeniden diktirebilir. O halde ayette kast edilen şey el kesme olamaz.”
- “Ayette elin kesilmesinin emredilmesi hırsızlık yapılan organın kesilmesi anlamına gelir. Günümüzde ise hırsızlık elle yapılmamaktadır. Bugün el kesmek hırsızlık organını kesmek anlamına gelmeyeceğinden el kesme bu cezanın karşılığı olamaz.”

- “Ayette kastedilen, hırsızlık yapmak isteyen kişinin bu imkandan yoksun bırakılmasını temin etmektir. Herkesin karnının doyduğu bir ortam oluşturulursa hırsızlık yaşanmaz. Ayetteki kesme emri hırsızlığa karşı tedbir olması için gücün kesilmesi anlamındadır.”

Ben ayetin ellerini kesin” yerine “güçlerini kesin” anlamında kullanıldığı argümanını savunmuyorum. Çünkü “güçlerini kesin” de benim için en az “ellerini kesin” kadar çözüm üretmekten uzak kalıyor. Yukarıdaki iddialar çoğu “sosyal medya” iddiaları. Yani bu sözleri söyleyenler elbette Kuran’a çalışarak bu çıkarımları yaptılar ama maalesef konuyu bir makale olarak tartışmadıkları için delillerini göremiyoruz.

İlk önce UYGAN’ın ilginç tezinin EYD kısmına bakalım:

UYGAN, YED (EL) anlamındaki kullanımları incelerken yine “qata’a” fiilini incelerken düştüğü hataya düşmüş. Önce EL kelimesinin muhakkak “fiziki anlamda” olduğuna kanaat getirmiş sonra da nasıl kullanılırsa kullanılsın, her ayette fiziki el ile bağlantılı olduğunu savunmuş. Oysa incelemesini tarafsız bir gözle yapmalıydı.

Uygan’ın şu tezleri oldukça ilginç:

.....Deyimsel ifadelerin yer aldığı ayetlerde de görüldüğü gibi tüm mecaz kullanımlarına rağmen kelimenin organ olan el anlamı ortadan kalkmamaktadır. Zaten bir kelimenin gerçek anlamı bütünüyle ortadan kalkacak olursa o kullanıma mecaz denmesi de mümkün olmaz.

Allah ona, “İblis, elimle yarattığıma secde etmeni engelleyen ne oldu? büyüdün mü, yoksa kendini yüce görenlerden mi oldun?” (Sâd 38/75)

İçerisinde el kelimesinin kullanıldığı, “yetkiyi elinde bulundurmak” anlamındaki kullanımlar da dillerde çok yaygındır. Kur’an’da benzer kullanım Allah için de söz konusudur:

... Bütün iyilikler Senin elindedir. Sen her şeye bir ölçü koyarsın. (Âl-i İmrân 3/26)

Bütün yetkileri elinde tutan Allah pek yücedir. Her şeye bir ölçü koyan O’dur. (Mülk 67/1)

Bu satırlar makaledeki “EL” bahsinin yüzeysel olarak incelendiğini gösteriyor. EL’in “GÜÇ”

anlamına gelmediğini göstermek için kişisel kanılara yer verilmiş. EL'in fiziki elle ilgisinin olmayabileceği şıkkına hiç değinilmemiş. Oysa Kur'anı Kur'an ile anlamak iddiasında olan bir araştırmacı tüm olasılıkların üzerine gitmeli. Tek olasılığı "mutlak" kabul edip o olasılıkla çelişen ayetleri yorumlamamalı.

Konu şöyle de değerlendirilebilir: Allah zatı için "EL" kelimesini kullanıyorsa, ve Allah için kesinlikle suretsel bir yakıştırma yapamayacağımız denklemin kesin olan tarafı ise, bu ve benzeri ayetler Kuran'daki "EL" kavramını tekrar düşünmemiz için bir uyarıdır; el kesmeye karar vermek için değil. ALLAH herhangi bir dilin sınırlı ifadelerine muhtaç değildir. Başka ifade biçimleri varken neden kendisini sınırlasın?

Şimdi hemen birkaç ayete bakalım ve oradaki EL kelimesini fiziki olan el ile hiç bağ kurmadan da anlayabiliyor muyuz bakalım:

2:79 Elleriyle (bir) Kitap yazıp sonra onu az bir bedel karşılığında satmak için..... (Ayet neden özellikle ELLERİ ile KİTAP YAZMAK diyor? KİTAP yazmak dese idi "bu KİTAB'ı nereleri ile yazıyorlar?" diye soracak mıydık? Demek ki burada fiziki EL yazmasının hiçbir fonksiyonu yok. Bu ayette "fiziki el" vardır diyebileceğimiz tek gerekçe orada EL kelimesi olması. Bu bizi yanıltıyor; ayette EL mecaz anlamda kullanılmış diyor ve geçiyoruz...

2:95 Onlar fakat elleriyle işledikleri yüzünden onu hiçbir zaman temenni edemeyecekler. ("El örgüsü kazak giymek günahdır çünkü orada makinede çok kısa sürede üretilebilecek bir iş Allah'ın verdiği çok değerli bir şey olan zamanı boşa harcamaktır. Bu ayet bunu desteklemektedir, iş zihinle yapılır, bedenle yapılır, ayakla yapılır vs. Ayet özellikle "elleriyle" diyorsa demek ki bu el işçiliğini kastediyor... İyi bir münazaracı "Kuran el işçiliğini yasaklamıştır, her şey makinede yapılmak zorundadır" gibi saçma bir iddiayı bu ayetle savunabilir. Şaka bir yana bu ayette de fiziki EL olduğunu düşünmemizin tek sebebi orada gördüğümüz EL kavramı. Kuran EL kavramına hangi anlamı yüklemiş diye bakmıyoruz; biz kanılarımızdan yola çıkarak anlam giydiriyoruz.

2:97 "Kendinden öncekileri doğrulayıcı, inananlara yol gösterici ve müjde olarak (Bu ayete ilişkin tüm çevirilerde "EL" kavramına hiç yer verilmiyor çünkü "beyne yedeyhi" ifadesi burada tam da benim belirtmeye çalıştığım gibi fiziki anlamdan kopmuşluğu kabul edilmiş, akla bile gelmiyor.

Bazı ayetlerdeki EL'lerin fiziki olmadığını anlamak ise biraz daha derin uğraş gerektiriyor. Örneğin 11:70'deki "Fakat elçilerin ellerinin yemeğe uzanmadığını görünce" ifadesini fiziki EL'e delil gösterebiliriz; eğer acele edersek... Oysa bir önceki ayeti analiz etmemiz lazım:

11:69

Elçilerimiz İbrahim'e müjdeyi götürdüklerinde "Selam!" (Barış olsun) dediler. O da "Selam!," dedi ve hemen (onlara) kızartılmış bir buzağı sundu.

Sadece çeviriden giderek bile bazı sorular sorabiliriz: Kuran bize neden yemek menüsü söylesin ki? Ne yediklerinin konu bağlamında önemi ne? İşte bu soru bizi aydınlatma yolunda ilk ışığı veriyor. Hemen biraz daha derin bakalım:

"femâ lebişe en câe bi'iclin hanîz(in)"

"Hemen getirdi Bi ICLİN HANİZ"

İşte "ICL/ACELE" kavramı ile karşılaştık ve "buzağı" olarak çevrilip hikayeleştirildi, bu haliyle bu bilginin hiçbir faydası yok. (Lütfen 51: 26-28'i de okuyun) -ICL kavramın aşağıda tekrar değineceğim- Fakat ayette her çağa hitap edecek üst kavramlar kullanılıyor. Dolayısı ile ortada bir "gıda/yemek" olmadığı için bir sonraki ayette de uzanması söz konusu bir "EL" yok. Fakat zihnimizi Kuran kavramları ile inşa etmediğimiz için aklımız oraya gidiyor; bir zamanlar yaşanmış bitmiş olaylar olarak görüyoruz da "Allah bize bu detayı neden verdi, bu bilgi bana nasıl bir yol gösterecek" diye sorgulamıyoruz. Kuranın "geçmişin masalları" olmamasının bir anlamı olmalı değil mi?

Özetle, Kur'anı çok dikkatli ve sorgulayarak okumalıyız. Örneğin, buna benzer bir kullanımı da "görmek" olarak çevrilen fiilde bulabiliriz. "Kendilerinden önce nice nesilleri helâk ettiğimizi görmediler mi? (6:6) Ayette fiziki bir gözle görmeden bahsetmediği net. Burada "mecazi ifade" demek yerine başka bir kavrama alanı açmalıyız: Kur'an kavramları kendi terminolojisinde inşa ediyor. Çünkü tüm çağlara, ve zihinlere hitap ediyor; tüm kritik durumlara yol gösteriyor. Bakış açımızı değiştirirsek Kuran'ın ayrı bir terminoloji geliştirdiğini göreceğiz.

UYGAN'ın çalışmasında yer alan zihni arka planın önemli unsurlarından birisi “mecaz” kavramı. Oysa ben “mecaz” olan “mecaz olmayan” bakış açısının bizi yanıltacağı kanaatindeyim.

Bunun yanısıra bir kelimenin nerede mecaz nerede gerçek anlamda kullanıldığını anlayabilmek mümkün olmasa mecaz diye bir şeyden söz edilmesi anlamsız olurdu. Hele de Allah'ın Kitabında yer alan ifadelerin nerede mecaz olduğunun tesbiti kişiden kişiye değişiklik gösterebiliyorsa o kitabı Allah'a ait saymak olacak şey değildir. Dolayısıyla tüm bu mecaz kullanımlarına bakarak hırsızın elinin kesilmesini emreden Mâide 38. Ayetteki “eller” ifadesini mecaz saymanın, organ olan elden bahsedilmediğini söylemenin hiçbir kabul edilebilir yanı yoktur.

(EK BİLGİ: Uygan'ın “mecaz” derken neyi anladığını bilmiyorum. CVZ kökü Kuran'da 5 kez kullanılıyor fakat hiç birisinde “kelimenin normal anlamı dışında başka anlamda kullanılması” şeklinde geçmiyor. Kuranda “mecaz ifadeler” kullanırım da demiyor.)

Biz fark etmesek de günlük dilde yoğun olarak mecaz ifadeler kullanırız. Mesela “sigara içmek” deriz. Buradaki “içmek” mecazdır. Fakat “su içmek” derken de mecaz kullanıyor olabilir miyiz? Kelimenin esas vurgusu “iç, içteki, içte olmak” olabilir mi? Dolayısı ile Arapça'da EL kelimesinin aslı fiziki olan diğer kullanımlar “mecaz” demek EL-ICL (kastedilen acele) 'dir. Kuran belki de dilini bizim anladığımız gibi inşa etmedi. O yüzden Erdem Uygan'a tavsiyem insanlara “Kurani çarpıtmak, kandırmak” gibi suçlamalar yöneltmemesi fakat sükunetle “birlikte çalışarak doğruyu bulmaya” davet etmesi.

Öte yandan UYGAN Allah ile birlikte kullanılan EL kelimesinin “yetkiye sahip olmak” anlamına geldiğini söylüyor ancak bu anlamı başka yere taşımayı denemiyor. “Ellerini kesin” ifadesini “güçlerini kesin” olarak çevirmek hatalı olabilir fakat neden “hırsızın yetkisini elinden alın” denilmiş olmasın? Oradaki doğru ifadeyi bulmaya çalışmak ayrı bir konu, “fiziki el” olduğunu ispatlamak için pek çok tutarsız delili ortaya koymak başka bir konu.

Uygan'ın iddialarını savunurken bağlamlara da hiç bakmadığını görüyoruz.

Görüldüğü gibi sözlüklere göre YED kelimesi Arapça'da omuzdan itibaren tüm kolu ifade eden bir kelimedir. Ancak bu durumun Kur'an'da bir örneği yoktur. Kelimenin Kur'an'daki tüm

kullanımları bilekten parmak uçlarına kadar olan, bizim de “el” dediğimiz bölgeyle sınırlıdır. Kelimenin anlamını Kur’an’dan öğrenirken okuduğumuz ayetler hatırlanırsa bu durum net bir şekilde görülebilir:

Ayakları mı var ki yürüsünler; elleri mi var ki tutsunlar; gözleri mi var ki görsünler; kulakları mı var ki dinlesinler... (A'râf 7/195)

Ayette yed kelimesinin tutmaya yarayan organ olduğu belirtilmektedir. Bu da bilek ve parmak uçları arasındaki bölümdür.

Bakalım 7:195 ayeti neden bahsediyor?

7:190 Onlara bir SALİHAN (çevirilerde onlara çocuk verilince diye çevirmişler) verilince onu ortak atadılar.....

7:191 Bir şey yaratamayan (HLK fiili) aksine yaratılmış olan şeyleri mi eş koşuyorlar?

7:192 Oysa ne onlara bir yardıma güç yetirebilir, ne kendi nefislerine yardım etmeğe.

7:193 Onları doğru yola çağırırsanız size uymazlar. İster çağırın onları, ister susun, sizce ikisi de bir.

7:194 Allah’tan başka çağırdıklarınızın hepsi de sizin gibi kuldur (ABD) Sözüünüz gerçekse çağırın da cevap versinler size.

7:195 Üzerinde yürüyecekleri ayakları mı var? Tutmaları için elleri mi var? Görmeleri için gözleri mi var? İşitmeleri için kulakları mı var? De ki, “Ortaklarınızı çağırın ve benim için plan kurun. Hiç durmayın!”

Ayette PUT’lardan, cansız varlıklardan bahsetmiyor. Allah’a ortak koşulan ABD (kul) lardan bahsediyor. Peki bu kimselerin fiziken elleri ayakları, gözleri kulakları yok mu? Öte yandan sırf bu uzuvlarının olmaması yüzünden mi ortak koşmamalıyız? Dolayısı ile ayetteki kullanımların fiziki olmadığı net olarak belli. Bu ayeti delil yapmak gerekirse sadece ve sadece EL kelimesinin “fiziki olmayan” kullanımına delil yapılabilecekken UYGAN bir de bu ayeti “elin ne

kadarını keseceğiz” konusuna delil yapmış.

Oysaki sırf “Elleri mi var tutacak? (Be Ta Şe) “ ifadesine baktığımızda tutmak olarak anlam verilen kelimenin doğru anlamlandırılmadığını kolaylıkla görüyoruz.

Be Ta Şe: Bir şeyi güç kullanarak sert bir biçimde almak. (Müfredat)

assault (sudden violent attack; aggression; strike; storm
the cruel and arbitrary use) (almaany.com)

Yani ayetin bağlamından zaten fiziki elleri olduğunu bildiğimiz “ortak koşulanlar” hakkında sorulan soru “onların fiziki elleri mi var?” sorusu değil. Uygan’ın “bilekten parmak uçlarına” şeklinde çıkarım yaptığı kelime de “tutmak” değil. Uygan bu kelimeyi hiç incelememiş.

Ayette geçen “rcl”, “ayn”, “ezn” kavramları da aynı şekilde fiziki ayak, göz, kulak değil. Bu kavramları derinlemesine incelemek gerekiyor.

Şimdi size ayette geçen “yürümek” ifadesine ilişkin sadece bir delil vermek istiyorum ki Uygan’ın ne kadar aceleci davrandığını görebilelim:

67:21 Yahut Allah, rızkını tutacak olursa size rızık verecek kimdir? Doğrusu onlar, azgınlık ve nefret içinde direnmektedirler.

67:22 YÜZÜ (VECH) ÜZERİNE KAPANARAK (KBB) YÜRÜYEN Mi (ala vechi, vech, benlik)
DOĞRU YOLA YÖNELEREK YÜRÜYEN Mİ HİDAYETTEDİR?

67:23 De ki “Sizi var eden; size dinleme, ileri görüşlü olma (basiret) özelliği veren ve gönüllerinizi oluşturan O’dur. Görevlerinizi ne kadar az yapıyorsunuz!”

Ayette fiziki “yürüme” eyleminden bahsetmediği açık. Ancak Süleymaniye Vakfı çevirisi ile konu nasıl karikatürize edilmiş onu da görelim: Kafasını iyice önüne eğip (KBB) yürüyen mi yoksa doğru yolda dimdik yürüyen mi hedefi daha iyi bulur? (2:112 ayetinde vech kelimesini “benlik” olarak çeviren S.Vakfı, bu ayetteki vech’i “kafa” yapmış) Öte yandan Süleymaniye Vakfı başka bir ayette ise KBB fiilini “döndürülecek” olarak anlamlandırmış. (27:90) “Kim de

kötü iş yapmış olarak gelirse öylelerinin yüzleri ateşte döndürülecek ve onlara; “Ettiğinizden başkasını mı bulacaktınız?” (denecektir.)

Ayette hidayet’ten; “sırat-ı mustakim” den bahsediyor; fiziken kafası önünde giden bir adamdan bahsetmiyor. Zaten “vech” kelimesi bun müsaade etmez. Benliği üzerine kapanarak/benliği üzerine dönerek, kendinden yola çıkarak” ilerleyen mi yoksa doğru yol üzerinde ilerleyen mi” hidayettedir?

Şimdi sizinle bir ayet paylaşacağım. Bu ayet yukarıda yazdıklarına ve özellikle mecaz kavramına yönelik bir beyin fırtınası çalışması olsun.

2:93

Önce ayetin birkaç çevirisine bakalım:

Size verdiğimiz (Kitaba) sınıksız sarılın ve dinleyin’ (demiştik). Demişlerdi ki: ‘Dinledik ve isyan ettik.’ İnkârları yüzünden buzağı (tutkusu) kalplerine sindirilmişti.

Demiştiler ki: «İşittik ve isyan ettik.» Ve onların küfürleri sebebiyle kalblerinde buzağı (muhabbeti) yerleştirilmişti.

Şimdi ayetin bir noktasına kelime kelime bakalım:

ve uşribû : İÇİRİLDİ

fî kulûbihimu : KALPLERİNİN İÇİNE

El’icle : Kastedilen ACELE / BUZAĞI

bikufrihim : GERÇEĞİN ÜSTÜNÜ ÖRTMELERİ SEBEBİYLE

Kuranda “içmek” fiilini arattığınızda karşınıza çıkacak ayetlerden birisi de bu. Çevirenler nedense bazı ayetleri birebir bazılarını da yorumlayarak çeviriyorlar. Ayette “sevgi/muhabbet” gibi kelimeler yok. “KALPLERİNİN İÇİNE BUZAĞI İÇİRİLDİ” doğru çeviri. Tabi

eğer oradaki “el-icl” buzağı ise.

Ayetin sadece bu kısmından iki şey öğreniyoruz. Kuran’ın kendisine ait bir lisanı var. “İçmek” fiili çok ilginç bir biçimde kullanılmış.

Öğrendiğimiz ikinci şey ise “ACELE” kavramı. Peki bu ayette ya belirlilik takısı ile birlikte “KASTEDİLEN ACELE” DENİYORSA? ACELE kelimesi bu kökten. Buzağının sağa sola hızlı hızlı koşmasından dolayı ona İCL denmiş olabilir.

Tarihin bir döneminde bir topluluğun altından buzağıya taptığı vakası mı bize anlatılıyor yoksa HER DÖNEMİN KASTEDİLEN ACELESİ (el-icl) konusunda mı uyarıyoruz? Dolayısı ile Kuranı çok dikkati incelemeliyiz. Hiç bir kavrama gerçek veya mecaz deyip geçme lüksümüz yok.

(Küçük bir açıklama: Musa peygamberin olmadığı bir dönemde Samiri figürü bir “eser” ile topluma yeni bir öğreti sunuyor. Toplum “el-icl” hatasına düşerek, yani kalpleriyle kastedilen aceleyi içerek (belki) öğretinin içinde olduklarını sanarak aslında dışına çıkıyorlar. Kıssaları çalışırken kelimeleri çok iyi analiz edin farklı kıssalarda çok ilginç ortaklıklar bulup heyecan duyacaksınız)

Toparlayacak olursam, Kuran kavramları kendine has bir yapıda kullanır. Çıkış noktası elbette ki ARABİ lisanıdır fakat o kadar. Kitap kendi içersinde KURANCA lisanına döner. Çünkü KİTAP sürekli, tekrar tekrar, düşünce düşünce, inceleye inceleye OKUNMAK için vardır. AMAÇ ise “geçmişin masallarını” anlatmak değil, ŞU AN’a bir çözüm üretmektir. (Not: Kendine göre, çoğunlukla da “batını” kurallar uydurarak Kuranın anlamını tahrif eden anlayışlar mevcut. Ben Kur’anı anlamaya çalışırken çok basit bir yöntem izliyorum: Kuran’ı bir bütün olarak ele almak, objektif yaklaşmak, kelimeleri bağlamı, grameri iyi analiz etmek ve düzenli olarak ortak çalışmalar yapmak, yardımlaşmak)

UYGAN başka bir ayetin analizinde konuya sadece EL’mi GÜÇ’mü penceresinden bakmış:

Eller (el’eydiy) ve basîretler sahibi kullarımız İbrahim, İshak, Yakub’u da anlat. (Sâd 38/45)

Ayette eller olarak çevrilmiş kelime el’eydiy kelimesidir. Kelimenin sonundaki yâ harfi bunun “el” kelimesinin çoğulu olduğunu, aynı surenin 17. ayetindeki ifadenin aksine güç anlamında

olmadığını gösterir. Bu kelime güç anlamında olsaydı 17. ayetteki gibi el'eyd şeklinde yazılması gerekirdi. Ayrıca ayette bu kelimedenden sonra yine insan vücuduna ya da özelliğine atıfla basiretler, bakışlar anlamındaki el'ebsâr ifadesinin kullanılması da bu kelimenin “eller” anlamında olduğunun bir başka göstergesidir.

Ayette “güç sahibi” demiyor olabilir. Zaten sayılan nebilerin pazularının veya maddi imkanlarının güçlü olmasından bahsedilmediği açık. Yani burada “fiziki el” den bahsetmediği de çok açık. Kuran çevirilerinde binlerce bu şekilde yapılmış hata var. Burada yapmamız gereken burayı nasıl doğru anlamamız gerektiğidir. Uygan kendisi ile çelişiyor. Burada “güç” anlamı olsa idi o zaman “güçlerini kesin” diyebilecek miydik? Peki buradaki anlam “yetenek sahibi” ise o zaman “yeteneklerini kesin” desek oluyor mu?

“Ayette emredilen elin değil gücün kesilmesidir” demek sadece Kur'an'a değil Arapçaya da aykırıdır. Bunu söyleyebilen birinin Kur'an üzerinde yaptığı hiçbir çalışmaya güvenilemez. (sosyal medya gönderisi)

Süleymaniye Vakfı Çevirisi: Göğü ellerimizle (EYD) bina gibi yaptık. Biz bunu yapacak güçteyiz. (Kaynak: kuranmeali.com erişim tarihi 30.06.2019)

UYGAN'a göre “Süleymaniye Vakfı Çevirisi” ayetteki EYD kavramına YED (EL) anlamı vermiş dolayısı ile hiçbir çalışmasına güvenilmez.

Çalışmamın “ELLER” bölümü bağlamında bir başka iddiaya; GÜÇ kavramının zaten başka bir kavram olduğu iddiasına kısaca bir göz atacağım. Eğer yukarıda bakış açımı doğru aktarabildiysem ve argümanlarımı yeterli derecede sunabildiysem, “güçlerini kesin” gibi bir anlamı aramadığımı kolayca anlayabilirsiniz. Bu kısmı inceleme sebebim; UYGAN'ın bulgusundan yola çıkarak insanları “bilmezlikle, yalancılıkla, kandırmaca ile “suçlaması.

Linkte tüm EYD kullanımları mevcut:

<http://www.kuranmeali.com/Kokler.php?kok=%D8%A3%20%D9%8A%20%D8%AF>

Burada zaten bu kavrama çoğunlukla “desteklemek” anlamı vermişler. “GÜÇ” anlamını verdikleri yerde hata yapmış olabilirler. (Kuran çevirilerinde sıklıkla bir kelimenin 3-4 ayete

anlam olarak atandığını görüyoruz bu sık yapılan bir hata) Ortada UYGAN'ın heyecan duyacağı derecede “güçleri kesmek” bağlamında yapılmış büyük bir hata yok. YED (EL) kavramının GÜÇ anlamına gelmese bile “yetki, yetenek” vb. anlamlara gelebileceğini kestirebiliyoruz. Yani Kuran'da bir de EYD kavramı olması, YED ile ilgili yanlış çeviri yapmamak noktasında bir zemin hazırlıyor ancak “ellerini kesin” diyebilmemiz için veya EL'in fiziki olduğuna karar verebilmemiz için bir delil oluşturmuyor. Şaşırtıcı olan, UYGAN Kuran'da EL kavramının çok bariz bir şekilde başka anlamlara geldiğini gördüğü halde bu olası anlamları, incelediği ayete hiç taşımayı denememesi.

Uygan'ın bu bulgusu “salat” kavramını “destek” olarak çevirenlere bir cevap olabilir. “Salat yazıları” bağlamında incelemek üzere not edelim, kenarda dursun.

Eller konusu kapsamındaki bir diğer inceleme ise “tekil ve çoğul kullanım.” Bu kısmı ayrıca incelemek istemiyorum. Çünkü Uygan'ın bu bölümde verdiği örnek ayetler (kadınların ellerini kesmesi, ellerini ayaklarını çaprazlama kesin) benim hiçbir surette fiziki kesmek olmadığını düşündüğüm ayetler. Konuya başka açılardan bakmayı tercih ediyorum. Tekillik ve çoğulluk bence meseleye çözüm bulmamıza yetmeyecek; spekülasyon olarak kalacak.

Sana bağlılık sözleşmesi yapanlar, o sözleşmeyi aslında Allah ile yapmış olurlar. Allah'ın eli onların elleri üstündedir... (Fetih 48/10)

Daha önce mecaz olarak “Allah'ın iki eli” ifadesinin Mâide Suresinin 64. ayetinde geçtiğini görmüştük. Böyle bir kullanım olmasına rağmen yukarıdaki ayette “Allah'ın eli” derken tek bir elden bahsedilmektedir. Devamında ise “onların elleri üstündedir” ifadesi yine deyimse bir kullanımla karşımıza çıkmaktadır. Burada “onların elleri” derken her birinin tek elinin kast edildiği “Allah'ın eli” ifadesinde de tek bir elin kullanılmasından anlaşılmaktadır. Eğer “Allah'ın iki eli onların elleri üstündedir” densesydi onların “iki elinin” üstünde olduğu anlaşılırdı. Ancak “Allah'ın eli, onların elleri üstündedir denilerek” deyim dahi olsa, her bir kişinin bir tek elinden bahsedildiği anlaşılır hale getirilmiştir.

Örneğin, üstteki ayette kesin olarak organ olan EL yokken tekillik çoğulluk üzerinde spekülasyon üretip konuyu uzatmak istemiyorum.

Diğer Kavramlar

UYGAN, çalışmasının devamında, ayette geçen “ceza”, “kesebe”, “nekal”, aziz” ve “hakim” kavramlarını incelemiş. Bu kavramları ayrı ayrı incelemeyeceğim. Çünkü UYGAN’ın bakış açısını tekrar gözen geçirmesi gerektiğine ilişkin yukarıda bir hayli delil sundum.

Özetle:

- Uygan ayetin bağlamına hiç bakmadı, bir bütün olarak ayeti incelemeyi, bütünü içerisinde bıçak gibi kesilmiş iki ayeti alıp bunların “ceza hukuku maddesi” olduğunu iddia etti.

-Sariq ve sariqa kavramlarındaki “dişillik” ve “eriiliğe” hiç bakmadı.

-Sariq kavramını sözlüklerden yola çıkarak “hırsızlık” olarak anladı ve bu anlamı kuvvetlendirmek için Yusuf Suresi’ndeki olası aksi delilleri hiç tartışmadı.

-İnsanları “yorumlamakla” suçladı fakat “hırsızlık” için tamamen yorumsal/çıkarımsal bir kapsam belirledi. İşyerinden bilgisayar çalan adamın ellerini kesti, o işyerinde rüşvetle iş yapan adamın veya ellerini kesmedi.

-Kata’a fiiliyle ilgili “fiziken kesip kopatmak” anlamına odaklandı. Aksi delilleri incelemeyi.

-Eller ifadesinde ALLAH’IN ELİ gibi ifadelerle “yetenek/yetki” vb. gibi anlamlar verdiği halde bu anlamları incelediği ana ayette hiç test etmedi.

Dolayısı ile yukarıda tartıştığım pek çok konu meselenin ana yönleri. Uygan’ın devamında tartıştığı konular ise bakış açısına göre farklı yerlere oturtulabilecek kavramlar. Ben bunlardan önemli gördüklerim çerçevesinde konuyu tartışmaya çalışacağım.

Bunlardan en önemlisi CEZA kavramı:

Türkçe’de sadece kötülüğün karşılığı olarak kullanıldığı için cezâ kelimesi dilimizde sadece yaptırım, müeyyide anlamına gelmektedir. Ancak Arapça’da iyiliğin karşılığı anlamında da

cezâ kelimesi kullanılır.

Uygan, “ceza” kelimesinin bir eylemin karşılığı anlamında olduğunu kabul ediyor ki benim de bulgularım bu yönde. CEZA kelimesi Türkçe’ye sadece bir yönü ile geçmiş ve “kötülüğün karşılığı” olarak anlıyoruz. Oysa Kuran “iyiliğin cezası” kavramını da kullanıyor. Dolayısı ile tüm Kuran çevirilerindeki CEZA kelimesi silinip yerine KARŞILIK yazılmalı. O zaman bize yeni anlamlar açılacak. CEZA doğrudan suçla ilgili bir durumu akla getirdiği için kapsamı daraltıyor.

Allah’a ve elçisine karşı savaştan ve ortalığı birbirine katmaya çalışanların cezası... KARŞILIĞI.... CEZA kelimesine “”KARŞILIK” olarak anlam vermemizin gerektiğini kesin olarak anladık. O halde tüm ilgili ayetlere bakıp, zihinsel tahrifatımızı gidermemiz gerekiyor. Oysa Uygan, kaldığı yerden devam etmiş, bu tespiti ile konuya farklılık getirmemiş. (Uygan’ın çalışması dolayısı ile daha önce fark etmediğim başka bir kavram öğrendim: İqab. Uygan, iqab kavramı ile ilgili şu sonuca varmış:

“Sonuçta ortaya çıkan şudur; her iqâb bir cezâdır; ancak her cezâ bir iqâb değildir.”

Ben bu sonuçtan tatmin olmadım, aksine Uygan’ın ayette geçen ceza kelimesi hakkındaki bulgularını çürütebilecek deliller içeriyor; inşallah başka bir yazıda “Kuran’da ceza” başlığında konuyu derinlemesine inceleyeceğim)

Aşağıdaki cümleleri inceleyelim:

- Parayı al ama bunun bir CEZASI var!
- Parayı al ama bunun bir KARŞILIĞI var!

Cümle 1, kişinin parayı alarak doğrudan bir suç işlediğini düşündürüyor. Oysa Kuran cümleleri cümle 2 türünden... Yani parayı almak sana bir yükümlülük yüklüyor, orada doğrudan bir suç vurgusu yok.

“Faiz alanların cezası (karşılığı) fazladan para ödemeleri, daha çok borçlanmaları, toplumsal

bir hukuksuzluğa sebep olmalarıdır.” Bu cümleden faiz alanlara verilecek cezayı değil; faiz alanların alacağı karşılığı söylemiş oluyoruz.

Dolayısı ile Kuran’daki tüm olumsuz “CEZA” kullanımlarını bu bakış açısı ile tekrar incelemeliyiz. Biz Kurani cümle 1 gibi okuyup “suç var” anlamı yüklemiş olabiliriz. Oysa ki fiili bir durumdan bahsediyor olabilir.

Görüldüğü gibi Mâide 33. ayette terör suçunun cezası, Nisâ 93. ayette bir mümini kasten öldürmenin cezası ve Yusuf 74, 75. ayetlerde de hırsızlık suçunun cezası kullanımlarında tıpkı Türkçede olduğu gibi cezâ kelimesi kullanılmaktadır. Bu durum Mâide 38. Ayet için de aynıdır. Ayette “işlediğinin cezası olarak” elini kesin emri verilmektedir. Tıpkı Yusuf Suresindeki ayetlerde olduğu gibi burada da “hırsızın (sâriq) cezâsı” aynı kelimelerle konu edilmektedir. Dolayısıyla bu ayette bu suçun cezasının emredildiği açıktır.

Görüldüğü gibi Uygan’ın inadı o kadar büyük ki, CEZA kelimesinin gerçeğini bulduktan sonra bile hala eski kavramı kullanarak ilerliyor.

Şimdi yeri gelmişken UYGAN’ın “terör” suçu olduğuna karar verip sürekli örnek verdiği ayete, Maide 33’e bakalım:

İnnemâ cezâu-lleżîne yuhâribûna(A)llâhe verasûlehu veyes’avne fî-l-ardi fesâden en yukattelû ev yusallebû ev tukatta’a eydîhim veerculuhum min hilâfin ev yunfev mine-l-ard(i)(c) zâlîke lehum hizyun fî-ddunyâ(s) velehum fî-l-âhirati ‘azâbun ‘azîm(un)

- ALLAH ve Resulü ile,

-Harb edenlerin ve yeryüzünde bozgunculuk için çabalayanların

-Şüphesiz KARŞILIKLARI

-KTL- etkisiz hale getirilmeleri (Kuran bu kavramı öldürmek anlamında kullanmaz)

veya

-SLB, asılmaları, (bu kavramı kimi yerde çarmıha gerilme olarak çeviriyorlar)

veya

-ONLARIN HİLAFINA ELLERİNİN VE AYAKLARININ KESİLMESİ

veya

-EL ARZ'DAN (KESTEDİLEN ARZ'DAN) SÜRÜLMELERİDİR.

-Bu onlar için dünyada bir rezilliktir. Ahirette ise büyük bir azap vardır.

UYGAN, sadece “Allah ve Resulü ile harb etmek” ifadesini Kuran’dan biraz inceleseydi mesela “riba’cılar” için ,(2:279) bu ifadenin kullanıldığını görecekti. HARB kelimesini inceleseydi, MİHRAP kelimesinin de bu kökten türediğini ve “topla tüfekle bombayla” bir savaştan bahsedilmediğini dolayısı ile “terör suçu” yakıştırmasının bir kalemde silinip atılacağını görecekti. Bir sonraki ayette yer alan “**takdirû**” ifadesinin “onları yakalamak”tan başka bir anlama gelebileceğini çünkü kavramın KDR kökü olduğunu (Kadir gecesindeki KDR: ölçü) da görecekti. Fakat Uygan, “en doğrusunu ben buldum demekle ve elleri kestirmekle o kadar meşgul ki, ayetleri son derece dar bir kapsamda incelemiş ne yazık ki. Sosyal medya fikirşörlerinin söyledikleri de kendisine cesaret vermiş.

UYGAN, nasıl ki, YED-EYD konusunda tüm kullanımlara baktı; son derece iddialı “terör suçu ve cezası” konusunda da tüm detaylara bakmalıydı. Kimi ayetleri derinlemesine inceleyip bazılarını çeviriden gitmesi son derece hatalı. ACELE’ye gerek yok. Çalışması 10 yıl sürebilir; bekleriz.

Bakın Muhammed ESED ayeti nasıl çevirmiş:

Ancak [ey müminler,] siz onlardan daha güçlü hale gelmeden önce tevbe edenler hariç: çünkü, bilmelisiniz ki Allah çok bağışlayıcıdır, rahmet kaynağıdır. (Çeviri dipnotu: Yani, Allah’a ve O’nun koyduğu ahlakî prensiplere inancın hakim duruma geçmesinden önce: Çünkü o durumda, “Allah’a ve Peygamberi’ne savaş açanlar”ın tevbesi hakim eğilime uyum sağlamaktan başka bir anlam ifade etmez ve bu nedenle hiçbir ahlakî/manevî değer taşımaz.

Ayrıca hatırlatmalıyız ki azaptan muafiyet, âhiret ile ilgilidir.)

“Öğretmeninin söylediklerini yapmamanın KARŞILIĞI, düşük not alman, derslerinde başarısız olman, lise sınavlarını kazanamaman ve sınıf arkadaşlarının yanında barınamamandır. Bu yakın zamandaki (dün-ya) sonuçlardır nihayetinde (el ahira) ise büyük bir azap (iş bulamama, sosyal statünün düşük olması) seni beklemektedir. Eğer bu olacaklar başına gelmeden önce (notların düşmeden, çalışacağın süre bitmeden) dönüş yaparsan yeterli süre kaldıysa yukarıda söylediklerim gerçekleşmez. Öğretmenin senin başarılı olmanı istiyor. “

Bu kısımda ben ipuçlarını verdim, bu belki başka bir yazının konusu olacak. Tüm ipuçları değerlendirildiğinde ayette bir durum tespiti olduğunu, ortada bir terör suçu olmadığını görüyoruz.

Ayette UYGAN'ın da zaten tespit edip sonra uygulamaya koymadığı bir kavram olan KARŞILIK'tan bahsediliyor. İşine gelince YAPTIRIM/ceza işine gelince KARŞILIK demek tahrif etmektir. Ayet “ALLAH VE RESULÜNE” harb edenlerin ve bozgunculuk çıkaranların alacakları fiili KARŞILIK ile ilgili olası durumlar veriliyor. Kimseye “el kes ayak kes kafa kes” diye bir emir verilmiyor.

Zaten “el ayakların çaprazlama kesilmesi” ifadesinin diğer 3 ayette “firavun”a atfedilmesi yeterli delil. Allah ve resulüne savaş açarsan firavunsal anlayış başının belası olur. Çünkü ayette Allah bize bir emir vermiyor; bir durumu bize bildiriyor. “Şunu yaparsan başına şu gelir!”

Ek: 7:124'e ve 127'ye bir Kuran çalışırının çalışmaları sonucu ulaştığı anlamı paylaşıyorum:

Mutlaka yetkelerinizi/yapabilirliğinizi (eydiyeküm;ellerinizi) bitireceğim ve sizi takip edenleri (erculukum, ayaklarınızı) karşıtlıkla (muhalefetle, min hilafın, hilafınıza) son bulduracağım/bastıracağım. Dahası (summe) sizin hepinize çok katı olacağım/eziyet edeceğim (usallibenneküm, SULB)

7:127 Mutlaka (NİSALARI) toplumdaki zayıf, edilgen, ürettiğim sihirlere, sanal vaatlere kolayca inanacak, benim iktidarımı desteklemede kullanabileceğim kesimi/unsurları yaşatacağım/ onlara imkan tanıyacağım/onların sözü geçecek/imkanlarımı onlara sereceğim;

verimli, (OĞUL) üretken, sorgulayan ancak bu yüzden evirdiğim dolapları fark edecek benim aleyhime faaliyet gösterecek işin aslını bilen, dolma yutmayan kesimi de etkisizleştireceğim.

Kim, yaptığı bu yanlıştan sonra tevbe eder ve kendini düzeltirse, Allah onun tevbesini kabul eder. Çünkü Allah bağışlar, ikramı boldur. (Mâide 5/39)

İddia sahipleri bu ayeti göstererek, “eli kesilmiş bir kişi tevbe etse de eli geri gelmeyecek o halde ayette elin kesilmesi kast ediliyor olamaz” şeklinde bir bahane ileri sürmektedirler. Oysa ayetin sonunda tevbe kabul edecek olanın insanlar değil Allah olduğu söylenmektedir. Bu da ayette affedilmesinden bahsedilen şeyin suçun dünyadaki karşılığı değil, ahiretteki cezası olduğunu gösterir.

Femen tâbe min ba’di zulmihi veasleha fe-inna(A)llâhe yetûbu ‘aleyh(i)(k)inna(A)llâhe gafûrun rahîm(un)

Tevbe “dönüş, yaptığından vazgeçme” anlamına geliyor. UYGAN, bu öldükten sonraki tevbe kabulü diyerek konuyu kapatmış. Tevbe’nin kabulü ayrıca incelenmesi gereken uzun bir konu. Ben “tevbe kabulü” konusunun öncelikle bu dünyayı ilgilendiren; sonuçları burada yaşanan bir olgu olduğunu düşünüyorum. “Hırsızın elini kesmek yok çünkü bir sonraki ayette tevbeden bahsediyor” argümanını savunmayacağım. Ama şu söylenebilir: Sariq’e her ne yapıyorsak bu onun hatasını anlaması ve dönüş (tevbe) yapması amacını da güdüyor.

Ayette geçen “zulüm” kavramı burada dikkat çekici. Yusuf Suresi’nde “sariq” ifadesi ile ilgili olarak “yeryüzünde bozgunculuk” ifadesi geçerken burada da “zulüm” kavramı geçiyor. Zulüm Kuran’da “NUR” kavramının zıddı. “Kim bu zulümden döner ve ıslah olursa “ ifadesi ile “sariq” eyleminin ortadan kalktığını görüyoruz. SARIQ ile birlikte ZULÜM kavramının kullanılmış olması benim bağlam ile birlikte okuyunca “hırsızlıktan” değil, vahiy bağlamında tüm gizli hak gasplarını kapsadığını düşündürüyor.

SONUÇ

Maide Suresi 15. Ayet “ehli kitabın Kitap’tan gizlediği şeylerden bahsediyor. Maide suresi 15. Ayetten sonra kesintisiz “ehli kitabın gizledikleri” bağlamında bir konu bütünlüğünde ilerliyor.

Ragıp el Isfahani'nin Kuran kavramları sözlüğünde "seriqa" fiili için "birisinin hakkı olmayan bir şeyi gizli olarak alması" karşılığı verilmiş. Belirli bir malın gizli olarak alınması anlamına ise sonradan dönüştüğü kabul edilmiş. Türkçe'de de "hırsız" kavramı ilk başta "uğrusuz kişi " anlamında iken daha sonra anlam daralmasına uğramış.

Erdem Uygan, çalışmasında ağırlıklı olarak "hırsızın elini kesmek yok" diyenlerin argümanlarını çürütmeye çalışarak ilerlemiş. Dolayısı ile "kesinlikle hırsızın eli kesilmelidir" savı denkleminin değişmezi olmuş, denklemin daha çok karşı tarafı ile uğraşmış. Oysa denklemin bu tarafını bu şekilde anlamak noktasında incelenmesi gereken başka argümanlar var. Ben bu yazı vesilesi ile o argümanlara bakmaya çalıştım. Temek çıkış noktam ayetin bağlamı oldu. Bağlamda anlatılan konu ile söz konusu iki ayetin ilişkisini inceledim.

Şimdi size **henüz kesinleşmeyen, üzerinde çalıştığım** ama olası bir tefsirini aktarayım ayetin: (Neden bu şekilde anlamlandırmış olabileceğimi merak edenleri yazı boyunca vermeye çalıştığım ipucu noktalarını incelemeye davet ediyorum)

Ve-ssâriku ve-ssârikatu fakta'û eydiyehumâ cezâen bimâ kesebâ nekâlen
mina(A)llâh(i)(k) va(A)llâhu 'azîzun hakîm(un)

Kastedilen sariqu (eril) ve sariqatü'nün (dişil) (Kastedilen, ayet bağlamında bahsedilen Kitaptan gizleyen öncülerin ve örgütlenmiş yapıların)

Bu yetke/yetenek/beceri ile olan bağlarını kopartın

Karşılık olarak

Kazanımlarına / kesbettiklerine

Engel

Allahtan

(ki yeryüzünde fesat çıkarma ve zulümlerine engel olun)

Allah azizdir, hakimdir.

Eğer Erdem Uygan vakit ayırıp bu makaleyi okur ise kuvvetle muhtemel karşılaştığı savlardan “en saçma” olanı olarak bu çalışmayı niteleyecek. Doğrudur, bu çalışmamda bilinçli olarak “saçtım” dolayısı ile bir “saçma” okuyorsunuz. Çünkü eğer firavunun tehdit ettiği hurma dalı ile Meryem’in tutunduğu hurma dalının ilişkisini göremez isek ayetleri “geçmişleri masalları” olarak okur geçeriz. “Ellerini kesen kadınların derdi neydi” diye sormaz isek Yusuf suresi ile günümüze dair hiçbir ilişki kuramayız.

Böylece ayette geçen bütün ifadelerin anlamlarını Kur’an’ın bizzat kendisinden öğrenmiş olduk. Görüldüğü üzere ayetteki her bir kavram bu ayetle ilgili olarak ortaya atılan iddiaları defalarca kez çürütmeye fazlasıyla yeterlidir.

Kendisinin izlediği yolu takip ederek ben de Kuran’ın bizzat kendisinden öğrendim bunları. Belirttiğim gibi “hırsızın elini kesilmesi”nin çağdışı olacağı itirazı dolayısı ile bu yazıyı yazmış değilim. Veya “aman Kuran’da hırsızın elini kesme olmasın” rahatsızlığı ile ayetlere takla attırmaya çalışmadım. Fakat Uygan’ın “defalarca çürütüyor” dediği savları beni başka sonuçlara ulaştırdı.

Önemli olanın hangi sonuca ulaştığımızdan çok o sonuca nasıl ulaştığımızı hem kendimize hem başkalarına açıklamak olduğunu düşünüyorum. Böylelikle hem bugüne ait düşüncelerimizi kayıt altına almış oluyoruz hem de gidiş yolumuzu birbirimizle paylaşarak “birlikte çalışmak ve ilerlemek” imkânına kavuşmuş oluyoruz.

Ortaya derli toplu bir çalışma koyup, bana ve bu yazıyı okuyanlara “Kuran çalışma” fırsatı tanıdığı için kendisine tekrar teşekkür ederim.

02.07.2019 || kuranincelemesi.org